

ב מ ד ר

במדבר סיני. לפי שאלו ב' הסדרו' צ"ב ואמרו לו צה"ם בנ' יום לפיכ' כת' כאן במדב' סיני ועיין ברהצ"ן ז"ל: לאשר כו' לגד כו'. הנה ייחוס בני לאה לגד ובני רחל לגד ובני השפחות צימד וצב"א הכל כסדר תולדתן רק גד מוכר לפתלי לרמוח שהם שיהם צסוף הדגלים צדרום ולפון ובמניינם קבע גד במקומו: ויהיו בני ראובן צכר ישראל כו'. כאן כתב סדר היחוס שהוא צכור וכמ"ס גד"ס ובחללו: כו' ולא להתיחם כו' אבל בדגלי' יהוד' תחלה כמ"ס גד"ס שם והכל כסדר החיל' וכן בני השפחו' רק גד שהוא צכור לשפחה לאה סידר צסוף דגל ראובן ודן סדר צכור לשפחה רחל קצבו ג"כ ראש היגל וכסדר תולדת' כמ"ס צפ' ויחי וכמ"ס נפתולי' אלהי' נפתלתי ור"ל שנחצבר' שפחה' עם שפח' לאה אבל לא לומר עם לאה צעלנו' דדאי אינה שיה צמין הצנים: תולדתם למשפחתם. פי' שכ"א צא אל משה והתיחם לפניו על משפחתו ועל בית אב שלו. שהמשפחות חלוקין לבית אבות וכ"א כתב את שמו לפניו ולא שם אביו ח"ס לגלגלחם שהם עיקרו בגולגלת והבן. ואמר זה הכתיב שלא שלחו שמוחם לפני מרע"ה רק צאו עמון לפני וכצד כל גולגלת צשמו ואח' צחפס' שמות של"ת שכתב הכלים לגד צכל משפחה או בית אב או כל אב כמה צנים יש לו ואח' מנן עשרים כו' כל ילא כו'. שני תנאים אחד שיהיו בן עשרים. ב' שיהיו ילאי צבא לאפוקי הזקנים והחלשים והה שחזר צכולם שאל"כ שהוא רק טעם צלבד לא ה"ל לחזור צכולם ופסוק זה על היחוס ופסוק שני פקדיהם הוא על המנין והמנין הוא רק על השצט צכללו ואחר שהגידו שמוחם מונו השמות של כל השצט צימד ולא מונו לא לבית אבות ולא למשפחות ח"ס פקדיהם למטה כו' וכן אחר למעלה ויתילדו על משפחתם כו' ר"ל שהתייחסו כו' ואח"כ אחר ויפקדם במדבר סיני. ואמר צבני שמעון פקדיו צחפסר כו'. פי' של"ת שהתייחסו כל השצטים צימד ואח"כ ייחס כל שצט לצדו ואחריה החורה שאיז כן אלא תחיל' צאו כל השייכין לראובן ואח"כ לשמעון ותחילת ה"ה צכל השצטים ח"ס לבני ראובן כו' הכל צלת"ד שצאו כל השייכין לראובן ויתילדו כו'. אבל צבני נפתלי שלא נשאררו רק הם אחר בני נפתלי. וכן אחר כל זכר צתחל' בראובן ושמעון שב' תנאים צריך זכר. מנן כו'. ויולא צבא. אבל צשאר קיורה החורה וצודאי כל יולא צבא הם זכרי' אלא שדרך החורה לצאר צכללו וצפרט. מתחלה צכלל כל זכר ואח"כ צפרט מנן עשרים כו' ולכך קיורה צשאר:

ע"ד רמז

י"ב מוסיס צכוד ו"צ שצטים והן כסדר הדגלים וסדר דגל השני שהוא צכוד הגצורה כי ד' דגלים הן ד' רגלי המרכבה כידועין והצעלי גצורה הם צעלי עיינין כידוע צהיכלות ושם מעייני עול

אדרת במדבר אליהו

על כל מעשה בני אדם כמ"ס צפ' פקודי שם ואמר ז"ל דע מה למעלה ממך עין רחבה ואחן שמועט וכל מעשך כו' והוא כסדר הכתובים בדגל הזה ראוי שמיטה מעשה אצל צסדר הכנזח די ייזן קודם לרגל שמאל די צסיון ורגל צתמה וכו' די למורה שמיטה מיד ליד ורגל לסיףך שבו סלבו המרגלים ונאמר כי עיניו על דרכי אים (איו' ל"ד כ"א) עיניך צבדה אשר יקצנן וסלכת אמריסן (רוח צ' ט') ואמרו הלך אחרי עיניו וכן כסדר חזטה למעלה המרגלים וסכליות וסדיים:

ע"ד רמז

ענין פה אל פה אדבר צו ומראה וכל צמידות כי הט"ק חקומה צקו אהמניי וסס לם ס' צמיטה א' צעטרה וז' ציסוד וז' צח"ת וז' צדעה וז' צחי' פרטוף לעמסה ידוע ססאצות סיו צצמינה שורק קטן וסיו שרסם צצמי' מולס שורק מירק וסעינין כי כ"א צחדצק צצמינה ססו צחי' וסים ססיו לכ"א וצצריסם לקח צחי' ססחחונס צעטרה וסיו וקרא סיסרל כידוע וסו וקרא סיסרל דק מי סעיר חחחרת דק יקראסו לרגלו ואמר לרגלו כמו וחסח רגליו כמעשה לצנח סספיר ולכן ססיסרל לצנח חדח סססוד לכן קרלס סר סוד סספוס כידוע ילחק לקח צחי' סיסוד סלכן וקרא ילחק קץ מי כמ"ס צחו"ס דף פ"א ילחק קץ ח"י מי עליון קסיר צצמאלל וסס וקרא שדס עגד נס"י כידוע וסיו סס שדס מרוסס כי סס צחי' שדס ועצדת ונחרסח צסוד סל לכס זרע וסאלדמה לל חסס ועקב לקח צחי' ח"ת וסס צחי' ציח כמו כספאלרת אדס לסנח ציח. כמ"ס רז"ל חייני לל קרלחי ללסחי ללסחי כו' כי צחי' שדס חין סס אדס כי אס צסעצרה למרות חסל"כ צצית שסס סו חמוד סה סו צחי' סיסוד וס"ח יסוד וקרא אים וס"ח וקרא אדס וז"ר ח"ס לל עבר צה אים וכל יסב אדס. כלן עבר וכלן יסב וכן כלל סכל כמו סלס וקודות סר"ל כלל סנקודות וכלל סנוק ראס צנון וגויס וכלל נר"ג וכן כל כללי סמרכב וכלל סע"ס כידוע סכו צצמינה סמיטונס ידוע שדעה סו כלל חמרג ססדיס שנוטל ועיר חנפן סכו אל דעה סי דעה כמ"ס צל"ד וחסה סו סוד שדעה כידוע וסו ודעה ד"ל וסו לקח דעה נר"ק סכו כלל חסה ח"ס יעקב שחס צנפול וחסה שחס צרוחל שדעה סו סוד רוח ספיימיח כידוע ולכן סירס חלסס כי שחס צרוחל וסו סוד חיווג ססיקינן סו סו קול דיצבור שדעה גנח צפומל חמ"ס צפ' חספטיס סכו סלומר פה אל פה אדבר צו וצחי' סממיסית ססיו פרטוף כן ססמי חלורות סנחמעטה סלחורה ח"א כו' ססיתכ חיקף אחר סח"ח ציוס רביעי סבו נלללו סמלורות ירדה צצרילס חס ס"א חלסייו וסיו עס ז"ל וקרא סס מולל וסיו צחי' יסודס. חדד רגל רביעי ללצות ססלצות כ"א סיו חדרקו לחג"ת וסיו רגל רביעי ח"ס ירד יסודס כידוע ח"ס חנן מלסו צצויס וסיו צחי' עליונה מלד שסס צחי' פרטוף מלכות של ע"ס כידוע וסס חעלה לעחיד סכו סיתס לרלס פנה:

חקת

וידבר ס' אל חסה ואל חכרן ללומר. י"ח פעמיס נחיסוד דיצבור למסה וללכרן ציסוד. ואלו כן ג' פ' ורלר. וידבר ס' אל חסה ואל חכרן ויטס אל בני ישראל. וילומר ס' אל חסה ואל חכרן ללומר כי ידבר חלכס פרעה ללומר. וילומר ס' אל חסה ואל חכרן קחו לכס מולל חפמיסס: צ' פ' צל. וילומר ס' אל חסה ואל חכרן צלרן חצריס ללומר סחדס ססו וגו'. וילומר ס' אל חסה ואל חכרן זלח חקת סססס: ח' פ' שמיני. וידבר ס' וגו' חלח סמיס: ח' פ' חצריע. וידבר ס' וגו' ללדס כי יסיו צצו' צצרו: צ' פ' מלר'. וידבר ס'. דענעי צחי'. וידבר ס'. דפרס' זצויס: ג' פ' צמד'.

אדרת במדבר אליהו

במדב'. וידבר ה' אליהו על דגלו. וידבר ה' דשא את ראש בני קהת. וידבר ה' דאל חכריו: ה'. פ' בבעלתך. ויאמר ה' פתאם אל משה ואל אהרן: ה'. פ' שלח. וידבר ה' דער מתי לערס: ה'. פ' קרם. וידבר ה' דהבדלו מחדך הערס: ג'. פ' חקת. וידבר ה' דרים פרשחא. ויאמר ה' דינן לא באמנחם בני. ויאמר ה' דיאסף אהרן: ומה שאמר הכ"ג להם שאמרו לישראל. כמה י"ג פעמים [ור"ל כי דל מיינשו ה' פעמים שלא היו שליחותן לישראל כלל רק אליהם לבד הוסיפו ואלו הן. ויאמר ה' דכי ידבר אלכם. שלא נשתלחו לישראל רק לפרעה. ויאמר ה' דקמו לכם מלך חממכם. ג"כ לא נשתלחו רק להביא מלך חמין. וידבר ה' דשא את ראש בני קהת. וידבר ה' דאל חכריו. גם שם לא היה המנוח לישראל רק למשה ולאהרן לבדם שיקבלו חספר בני קהת. ולהסיר על כלי המקדש. ויאמר ה' פתאם. ג"כ לא נשתלחו כלום רק שהיה חוכמת מוסר למרים ולאהרן על חלונחם במשה. וא"כ לא נשתלחו רק י"ג פעמים שנלחו שליחותן לישראל. וביט דליחא בת"כ י"ג דברות בחורה למשה ולאהרן וכענין י"ג מיעוין שלא שמוע קול הדיבור רק למשה לבד כי א"ל למעט את אהרן רק ב"ג דברות כמו שנחבאר וסבן] וסיח פעמים שנאמרו למשה ולאהרן וכן ה"ג פעמים שנלחו על שליחותן לישראל כמה צבור י"ג. י"ח: (ג) זאת חקת החורה. לפי דכתי' והוה הטבור על הטומא ביום השלישי וביום השביעי וכל דווקא הוא ביום. שמיטתה וקבלת דמה הואת דמה שריפתה והסלכת עץ ארז ואזוב ושי חילעת שהם דווקא ביום מויין ח"ל חקת החורה כל הפרשה ה'. דווקא אילו ה' דברים לפי שזו להואה כמו שהואה פסול בנשה כך הם פסולי' בנשה ולכך הם פסולי' גם בלילה אבל לא שאר דברים כמו שיתבאר: זאת. למעט אסיפת אפרה ומילי מים וקידוש הוואל וכשרים בנשה כשרים ג"כ בלילה: חקת. ג"ש מוי"כ מה יו"כ ככ"ג ובכלי לכן אף פרה קן (ועיין הכל בימות מ"ב ע"ב והוא שלא כדעת הרמב"ם הלכות פרה אדומה פ"א ה' י"א י"ב וע"ש ככ"ז דאף בכסן הדיוט כשר): אשר טה ה'. שטען פרישה ז' ימים כמו ביו"כ ורשין מדכתיב כאשר עשה ביום הזה טה ה' לעשות לכפר עליכם ורשין לעשות זה מעשה פרה לכפר זה מעשה יו"כ וכן כתיב ג"כ טה ה' כמו דכתיב שם טה ה': דבר אל בני ישראל. שיא ג"כ לדורות לפי שכתוב ויקמו אליך יכול שאין פרה אלא שעשה משה וכל הדורות יהיו מיום מאוחה פרה ח"ל בני ישראל שחיה ויהגה לדורות שיעשו פרה בעת שיהיו לריכין: ויקמו. משל לצור מחרומה שלשכה. (פ"ד דשקלים משה ב') אליך. שחיה אחיה הגזבר על המעוה: ויקמו אליך. ללמד שפרה שעשה משה לריכה שיהיה אפרה בכל הפירות שיעשו לדורות ויהיה מעט אפר מפרה של משה: פרה. בת שלם (ועיין ברמב"ם פ"א מהלכות פרה ושם פסק כחכמים דאף בת ד' כשירה) וכל מקום שנאמר פרה או פרים בני שלם הם: אדומה. דווקא וכל שאר המראות פסולות: תמימה. לפי שנאמר למטה אשר אין בה מום מה ח"ל תמימה אלא ללמד שחיה תמימה בלדמיונות ואפילו רק שתי מערות שמורות פסולה: אין בה מום. למדין ג"ש מקדשי' דכתי' כל מום לא יחי' וכל המומין הפסולים בקדשים פסולים בפרה (משה ג' פ"ב דפרה): אשר. ריבוי לרבות כל דברים הפסול בקדשים כגון יו"א דופן אהרן וממיר. ובקדשים אחריו כל הני מכל דבר רע פ' שפנים ובפרה פסולים מריבוי דאשר: אין בה מום. פרט לעגלה ערופה שאין פוסל בה מום לפי שזו שלא ועלה עליהם עול יכול אף במומים ישו שיהם ח"ל אין בה. בפרה פסול מום ולא בעגלה ערופה: אשר לא עלה עליה על. לפי שנאמר בני עגלה ערופה אשר לא עבד בה אשר לא חסכה בעל מייין לרבות אף בפרה פוסל שאר עבדות ח"ל אשר לרבות שאר עבדות ח"כ מה ח"ל עול דווקא עול פסול אפילו לא עשה עם ההעללה שום מלאכה ועבודה רק כשהעלה בעול פסולה אבל בשאר עבדות אין פסול אלא כשעבד בה עבודה שלא לנרס (עיין בסוטה דף מ"ד ע"א): עלה עליה. לפי שבעגלה ערופה אין פסול עד שתחמך בעול כמו שכתוב אשר לא חסכה בעל יכול אף בפרה ח"ל עלה אפי' בהעללה פסולה: עליה. למעט קדשים שאין פוסל בהם עבודה אפי' שכבר הם קדש ואטע"ו שאין במומין: (ג) ותחת אחיה אל אלעזר הכהן. כל

אדרת במדבר אליהו

מעשים עד אסיפת אפרה יסיו הכל בכסן: אל אלעזר. שיסיו כל מעשים בכסן: אחת אל אלעזר. אחת בכסן אבל לדורות ככה"ג: והיולת אחת. שלא יולדו אחת עמה כשאינה רוצה ללכת לפעמים: אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות ולמדון חפרים הנשרפים שכתוב בהם ג"כ מחוץ למחנה (והתם דווקא חוץ לג' מחנות לפי ששם כתוב ג"פ מחוץ למחנה) אף בפרה חוץ לג' מחנות: ושחט אחת. שלא ישחטו אחת עמה שהמלאכה פוסלת משעת שחיטה עד שחטשה אפר: לפניו. שהיסח הדעת פוסל בה עד שחטשה אפר. (יומא דף מ"ג ע"א) בגמ' יש פלוגתא רב ושמואל רב אמר שחיטה צור פסולה ושמואל אמר כשרה וסייעתא לרב מזרייתא לאחריני ומלת חקת התורה ושמואל סובר דכשירה דכתיב ושחט אחת לפני ולקח אלעזר הכהן משמע דשחיטה צור כשירה (וכן בשריפה כתיב ושרף את הפרה ואת"כ ולקח הכהן משמע דשריפה צור כשירה) ופשטות הפסוקים ושמואל ולא כרב אבל צוהר מלאתי הכרעה בין שם הדעות שפרה הראשונה אפי' צור ה' כשר שחיטתה ושריפתה אבל לדורות פסולין צור כמו שחזינו דפרה הראשונה ה' קלה קדושתה שהיא כשרה בכסן אבל לדורות דווקא ככה"ג וכמו כן בשמי עבודו שחיטה ושריפה חמור לדורות שפסולים צור: (ד' ולקח אלעזר הכהן. הכסן. בצגדי כהונה. הכסן שבעה פעמים בפרשה שכל מעשה הפרה הם ז' ז'. ז' כהנים. ז' הזאות. ז' טומאות. ז' טהרות. ז' כיבוסים. ז' פרות. ז' שריפות: ז' כהנים. ונחם אחת אל אלעזר הכהן. ולקח אלעזר הכהן. ולקח הכהן. וכנס בגדיו הכסן. הרי מחשה ומשה ואהרן גם כן שמי כהנים כמו שכתוב משה ואהרן ככהניו: ז' הזאות. והזו מדמה שבע פעמים: ז' טומאות. כל הצא אל האהל. וכל אשר באהל. וכל כלי פתוח. בחלל מרב. או צמת. או צעטס אדם. או בקצר: וכן טהרות. והזו על האהל. ועל כל הכלים. ועל הנפשות. ועל הנגע צעטס. או בחלל. או צמת. או בקצר. הרי ז': ז' כיבוסים. וכנס בגדיו הכהן קאי על ג"פ הכסן שכתוב למעלה ונחם אל אלעזר הכהן. ולקח אלעזר הכהן. ולקח הכהן עץ אהר הרי ג' כיבוסים. והשרף אחת יכנס בגדיו. וכנס האסף וגו'. והזו הטורח כו' וחתאו ציוס השביעי וכנס בגדיו. ונחם מי המה יכנס בגדיו: ז' פרות כמו שאמרו ז"ל מו' פרה (פ"ג משנה ה') ורחמים כל הז' בפסוק. פרה אדמה. ושרף את הפרה. אל חוץ שרפת הפרה. את אפר הפרה. וכנס האסף את אפר הפרה. חטאת הוא. ולקחו לטמא ומעפר שרפת החטאת: הרי ז' פרות. את ערה. ואת צברה. ואת דמה. על פרשה ושרף. עץ אהר. ואזוב. ושי חולעת. הרי ז' ז': עוד שלשה פעמים ז' בפ'. וטומא שבעה ימים. ושבעת ימים היו מפרישין ומים על הכסן מכל החטאות שהיו שם כמו שאמרו חז"ל. וב' פעמים כתיב בפ' הזאות יום השלישי ה' פעמים הזאות יום השביעי הרי ג"כ ז'. הרי הכל עשרה פעמים ז' עולה ע' ח' פעמים ז' הם רחמים מ"ט פנים לתורה אבל יש עוד עד ע' פנים וכמו ע' נפש נכללו במ"ט בפ' ויגש ונכתב מקודם מ"ט (וכס בני אלה עם בני זלפה שפחתה) ואת"כ בני רחל וזלפה שפחתה: ולקח אלעזר הכהן. זה קבלת הדם שסי' בכסן: וממה בצלבעו. שיהא הקבלה דווקא בידו לפי שבשלשה מקומו' היו הקבלות ביד. גבי דם אשם מטרע ולוב שחן של מטרע ובגי פרה. גבי דם אשם מטרע היו צ' כהנים אחד בכלי וא' ביד ובגי שחן קיבל חמילה בכלי ונחן לחוד ידו אבל בפרה חיו כן אלא ביד דווקא קיבל מן הפרה ולא בכלי: בצלבעו והזו. בימית דווקא ובימיותה שבימין דהיינו בצלבע דכל מקום שנאמר אלבע חיו אלא ימין ולמדון מאלבע דכתיב גבי שחן מטרע דכתיב אלבעו הימית הידוע המיומנת שבימין דהיינו יד ימין ואלבע ולא שאר אלבעות אף כאן הואה דווקא בצלבע ובימין וכן בכ"מ שכתוב אלבע כן הדין: והזו. ולא חרוק ולא יטוף: אל נכח פני אהל מועד. במרחו של אהל מועד ולמדון ג"ש מעל פני הכפרת קדמה מה החם חרמ אף פני שכתוב בל"מ הוא חרמ: נכח פני אהל מועד. שיהי מחכוין דווקא עד פתח אהל מועד ואם לא כיוון פסולה לפי שנאמר סוקס לטיכוב: וממה שבע פעמים. מן הדם יהיה על כל הואה טבילת אלבע דם אבל שירים שנאלבע פסול: וממה שבע פעמים. על כל השבעה הזאות יקבל צעטס אחד דם כשיטור כל

אֲדָרָת בַּמְדָּבָר אֲלִיָּהוּ

ז' הואות ולא יקבל בשני פעמים מן הפרה ואם לאו פסולה דילפי מקדשים דכתיב שם בדם. מן כדס: (ה) ושרף את הפרה לעיניו. מוקדש שריפתה לשיטתה מה שמיטתה כשהיא שלימה אף שריפתה כשהיא שלימה: והזה ושרף. מה הוא אל נכח פני אהל מועד אף שריפה כן: לעיניו. שהיטח הדעת פוסל גם בשריפה. ומשמיעה ועד שריפה פוסל. היטח הדעת חוץ מהשליכה עץ ארז ואזוב ושי חולעת: את הפרה. לרבות שיביו עינים בשריפת הפרה ולכתחילה לא ישרוף את הפרה לבדה בלא עינים אבל צדיעבד כשירא אם שרפה לבדה בלא עינים כלל: את ערס ואח צרס. כו' שלא יהיה זה הפשט ונחוח כלל. ואח דוח. שאף הדס שהיה על היד מוקנה צשער דהיינו (אחר גמר ההואה) הדס שבאצטבו היה מוקנה על העינים ושעל היד היה מוקנה צשער של הפרה: ישרף. ששרוף הכל בנת אחת דווקא. שאם יאל אפי' כיות מין מנתה פסולה כל הפרה: ערס ובשרה דומה על פרסה ישרף. ללמד שאין שורפים שתי פרות בנת אחת רק דווקא אחת לבדה שכל אלו הם מועטים: ישרף. לרבות את הפוקעים מהבנת שמוזין ללש שעל הבנת: (ו) עץ ארז. אם היה כתוב עץ יכול אפילו שאר עץ יהיה כשר ת"ל ארז אי ארז יכול אפילו עלי ארז יהיה כשר ת"ל עץ ארז שיקח לבו של ארז: ואזוב. שלא יהיה לו שם לוי לא אזוב דומי ולא אזוב כומלי ואזוב מדברי גא' כל שיש לו שם לוי: ושי חולעת. אם נאמר שי הייתי סבור אפילו לצע אדום אחר שלא מהחולעת ת"ל חולעת דווקא' הנצט מהחולעת ואם נאמר חולעת הייתי אומר שכל הנצט מנצט החולעת שהוא כשר ואפילו מה שנצט צפטם שלישי ואיך ת"ל ושי נצט השני מן החולעת דווקא לפי שהחולעת צעלמו הוא הראשון והשני הוא נצט השני חכו דווקא כשר ועוד לחדו חז"ל שטעמיה פוסלת ופסולה לפי שאין זה שי אלא שלישי אלא כשהיו רואים לידע אם הוא טוב הנצט היו לוקחים בקליפת ביצה ושם היו מניסים הנצט: והשליך אל חד. שאין רשאי להשליך אלא דווקא חד הפרה ולא חוזה לה דווקא בפרה עצמה ישרף: שרפת. דווקא כשהתחילה הפרה לשרוף ולא קודם לכן ולא אח"כ: הפרה. כשהיא שלימה עדין אח"כ מה ת"ל אל חד שישליך דווקא בפרה שלימה ותיקף כשהיא נפקעת ישליך לתוכה: (ז) וכנס בגדי הכהן. לימד שמומח בגדים וכל מקום שנאמר כבוס הוא טבילה חוץ מ' פעמים. בדם החטאת כשנפל על בגד כתבוס חכנס והוא כבוס ממש. וכן צבג המונגע בכבוס ראשון דכתיב וכבוסו את אשר בו הנגע ושי אלו ב' סמומים. דע כי בחרגוס על כל כבוס' שטעמים טבילה מחרגוס וינצט לצוטהו ועל ב' כבוס' האלו מחרגוס ויחרוין: בגדיו. כל כליש שנעוטה שנגע בן טעמים כבוס חכו טבילה וכן בכל כבוס שנחורה מומח כל כליש צונגע ובמשא חוץ מ'אדם וכלי חרס שאינו מומח אח"כ מה ת"ל בגדיו שאין מומח רק צשעת עסקו בשריפה אבל לא אח"כ [אבל הבגדים שהיו עליו כבר נטמאו הם] ולכך כתיב בגדיו שבגדים שלו צודלי היו עליו [גם עכשיו הם נטמאים] ואין מומח אלא הבגד שנוגע בו דווקא אבל בגד העליון שאין נוגע בו אין מומח: ורחץ בשרו במים. בכל מקום שנאמר ורחץ בשרו הוא טבילה חוץ משי פעמים בני רחיצת ידים ורגלים צביאת אהל מועד שאין טעון אלא רחיצת ידים ורגלים וכן והקרב והכרעים ירחץ במים ג"כ אין טעון טבילה אלא רחיצת ולחדים מנ"ש צשרו צשרו מנ"ש דכתיב ורחץ במים את כל בשרו. לימד שטעון טבילה אף כל מקום שנאמר צשרו טעון טבילה יכול שאין לריך לטבול צפעט אחד כל גופו רק אבר אבר. לחדין צביקש. כי אם רחץ צשרו במים וצא השמש וטהר צפ' אמור. מה ציאת השמש כאלה אף טבילה גופו כאלה ופירות ציאת השמש כאלה כי צאתה אינו כן רק מעט מעט אלא הענין הוא שאין פסול רק כשטובל אבר אבר כל פעם אבר אחד אבל כשנכנס במים כלי כאלה הוא דומה כמו ציאת השמש שצכל פעם הוא צא מעט מחמת לרקיע ואין חדר ומתגלה אוחו המעט: במים. צמי מוקה שיהיה בו ארבעים סאה ולחדין מנ"ש דכתיב את כל בשרו במים שיהיה עולה בהם כל בשרו והם ג' אמות גובה ואמה על אמה רחב והוא מחויק מ' סאה: ואחר יצא אל המחנה ומוח כו'. סדר הפסוק היה לריך ליהות ומוח הכסן קודם ואחר יצוא אל המחנה אלא ללמד שצ' אינו מעכבים ציאת המחנה שאם לא הינם בגדי

אדרת במדבר אליהו

ג"כ אסור לבוא אל המחנה אלא שאין חייב כרת (רק חלוקת שמים ולא יטמאו וגו'): אל מחנה לחמנה. כל שילוח מחנה הכתוב לגבי טמאים אינו אלא מחנה שכינה מן חמטמאים שטומאה יולאה מטפס (וסייע זכ ובעל קרי דומיוס): וטומא הכתוב עד הערב. שרץ הערב שמש כשאר טמאים כמו שכתוב בפ' אחר ולא יוכל מן הקדשים וגו' ובה השמש וטרה: עד הערב. בין אז ללמד על המשלח את השעיר המשלח וכן פר ושעיר הגשמי' שמתמאין בגדים ולא כתיב שם עד הערב וילמד מכלן שטומאתן עד הערב וכן ללמד על הכתוב בפרשה זו מואסף איש טבור ואילך שלא חקר עד ואחר יבוא אל המחנה. וילמד מכלן (שאסור לבוא לחמנה שכינה עד הערב) וכן לענין רמיזה שאין כתיב באוסף ובמה וכן כיבוש בגדים שבפרשת חזריע ואין כתיב רמיזה למדן מכלן שבכ"מ הוא טעון רמיזה דסייע טבילה: (ח) והשרף אהב. ולא הסודר את המערכה ולא המליח האור טעונים כל זה רק המסייע בשטח שריפה: יבנם בגדיו במים ורחץ בשרו במים. שני פעמים במים ללמד כמו שטבילה אדם הוא דווקא בארבעים שאלה וילמד מורחץ במים את כל בשרו. מים שכל גופו עולה בהם אף טבילה כלים דווקא בארבעים שאלה ואפילו מחטין ויטטריות וכך דרוש הפסוק יבנם בגדיו במים (אם הם מי חקוק ולא חטין) דווקא במים שרוחץ בשרו באותם מים הנה שיהיה לטבילה כלים: (ט) ואסף איש טבור. איש להכשיר את הזר שכשר באסיפת אפרה שעד כאן היה פסול כמו שכתבו למעלה. לכך כתיב כאן איש לרבות את הזר (יומא מ"ג ע"א): טבור. לרבות האשכ שג"כ היה פסול עד כאן שהיה לרץ דווקא כן (יומא סג) את אפר הפרה. ולא את אפר האדמים שכך שמו שכותשים הכל לאפר והעגלים שהיו שם. אוחס שכבר נשרפו לגמלים היו כותשים ומה שהיה נשאר עדיין עץ היו משליכין למחן וכך דרש את אפר הפרה דווקא ולא האדמים שלא נשרפו לאפר שאינן בכלל אפר הפרה יכול מומעט אני אוחס האדמים שכבר נשרפו לגמלים ח"ל מעפר שרפת החטאת ולא כתיב שם מואפר הפרה שכל מה שהשרף ואפילו מן האדמים היו בכלל שרפת החטאת וכתב לאפר: והינה מחנה לחמנה. לא היה לרץ לכתיב והינה אלא ואסף איש טבור כו' אל מחנה לחמנה ובה ללמד שרץ כוונה דהיינו שיש לו דעת אבל חרש שוטה וקטן פסול באסיפת האפר אבל אשה כשירה לפי שיש לה דעת: אל מחנה לחמנה. מן לשלם מחמת דהיינו בשר המחנה במקום שריפתה: והינה מחנה לחמנה והינה לעדה בני ישראל למשמרת כו'. לפי שאפרה נתחלקה לג' חלקים (אחד בחיל שמונו היו חזין לכל העוסקים בשאר הפרות וחלק אחד אלל הכהנים בשר המחנה ואחד לכל ישראל) ואלו הן. מחנה לחמנה. אותה שהיא אלל הכהנים. לעדה בני ישראל. זה שהיה אלל כל ישראל. למשמרת. אותה שהיה בחיל למשמרת לחרות: למשמרת לחי נדב. לפי שכל הדברים הפוסלים בפרה דהיינו היסח הדעת ונעשה זה מלאכה וכדומה פוסלים ג"כ במים חיים וכל זה קודם שנחמו בה האפר אבל משנחמו האפר אזי אין פוסל בה דברים הללו ולכן כתיב למשמרת לחי נדב שיהא האפר משמרת לחים שעד שלא נחמו היו החיים עומם לריבים שמור ומשמרתו לחיכם האפר הוא שמור החיים: במקום טבור. אפילו כלי חרש שנגע בשרן מנבו כשר (ולמד הכתיב כאן) שאם היה בכלי חרש מים של חטאת חיים פסולים צביעת שרץ (שנגע קודם בכלי) אבל כשהניח את הכלי על גבי השרץ נטמאו המים מה רוח במקום טבור דווקא שהיה המקום טבור אבל כשהעמיד הכלי על השרץ אזי המקום שטומאים שם הוא המקום טומא אבל צביעת אין חשש לפי שהמקום טבור הוא: במקום טבור. שאין מי חטאת מיטל צמידי פחיל צהבל המח: חטאת. ללמד שמועלין בפרה כמו בחטאת יכול אפילו לאחר שאעשה אפר ח"ל היא שאין מועלין באפרה: (י) וכבם האסף. שטומא בגדים בחשא וכ"ש בחגע ומונין שאף בחגע. אין לך דבר שטומא בחשא ואין טומא בחגע: את אפר הפרה. דווקא אפר הפרה צביעה טומא אבל לא כשנתערב עם אפר אחר אם לא שיש רוב מן אפר הפרה: וטומא עד הערב. ולא כתיב כאן ואחר יבוא אל המחנה שילמד מן הכתיב למעלה כחובאר והענין שלא נכתב כאן ולרץ ללמד אותו לפי שכל הכתיב למעלה כו' דווקא

אדרת במדבר אליהו סה

דווקא בכסן דבר הכתוב בהווה שטיקר דירתו הוא במחנה במקום קדוש הולך לכתוב שם שלא יבוא אל המחנה אבל כאן שגם ישראל כשר לכן לא נרץ לכתוב ואחר יבוא אל המחנה ודרך השור' לדבר בהווה (שהישראל גם בלא זה לא היה נרץ להיות במחנה שניה): והיתה לבני ישראל ולגר הגר וגו'. מכלן ואוליך דיני טומאה וטהרה של פרה ועד כאן היה עשיית הפרה. זה הוא כלל ויהיה לבני ישראל כו' ואחר כך הפרטים ואחר כך עוד כלל סוף הפרשה ויהיה לפס' לחקת עולם כלל ופרט וכלל: לבני ישראל. מיעט וכרס מכל טומאות שאין טומאים בשם טומאה אלא ששואם כזבים. יכול אף גר יהיה טהור ח"ל ולגר: הגר. לרבות נשי גרים שחגיגו עמכם ורמז זה שכתוב כאן ולגר. הוא הגר בעלמו. הגר. הוא הדר עמו ואלו הם הששים: בחוכם. לרבות העבדי' שהם אלא הישראל והם בחוכם ממש אבל הגר לא הוי בחוכם ממש רק הוא נחשב צפ"ע: לחקת עולם. שאפי' א' מכל האמור צפ' מעבד והו חוקה: (יא) הנגע בנות לכל נפש אדם וטומא שבעת ימים. ולהלן כתיב כל הנגע בנות בנפש האדם כפל הפסוקים דרשו ח"ל הנגע בנות זה מת שלם ומינין להביא כיות מן המת ח"ל כל הנגע בנות והענין שלמדו על כיות לפי שחמילה יערת האדם הוא בכיות עוד למדו לכל נפש אדם שדם המת מוטא מינין אפי' רביעית ח"ל לכל נפש אדם שחמילה נתינת דם בלדם הוא רביעית שמתחילה בשעת ילדתו הוא בלא דם ואח"כ כשנאגדל מעט אז בל לו דם כשיעור רביעית: לכל נפש אדם. לרבות בן שמונה שאפי' שהוא אינו מיטמא כשנגע בטומאה אבל אם הוא מת מוטא אחרים. עוד מרבה לכל נפש אדם לפי שכל מעינות המת הוא טמא ומעינות בן שמונה טהור יכול אפי' דמו טהור ח"ל לכל נפש אדם לרבות דמו של בן שמונה שטמא: אדם וטמא שבעת ימים. אבל לא שארי טומאות מוטמאין שבעת ימים: בנות בנפ' אדם. שאין מוטו' דם אלא בנות בלב' אבל לא בשא' טומאו' (יב) הוא יתחטא זו. כל המקבל טומאה מקבל הזאה: זו. בכשר ולא בפסול שאם לא עשו דבר אחד כמטתה לא עלתה הזאתו: זיום השלישי וזיום השביעי. בין יום השלישי ובין יום השביעי דווקא זיום ואם הזה בלילה פסול. השלישי השביעי ולא קודם ולא מואחר: וזיום השביעי יטבר. שאין טהור אלא לאחר הזאה שני' אבל לאחר הזאה ראשונה עדיין בטומאתו: ואם לא יתחטא וגו' לא יטבר. דווקא זיום השלישי ויום השביעי זה אבל כשהיה בשאר ימים סן שהיה קודם דהיינו יום שני ויום ששי ואף כשהיה לאחר זמן דהיינו רביעי ושימיני לא עלתה לו הזאתו: לא יטבר. ואין טהור שנטמא חייב כרת אלא כשנכנס טמא אל מקדש השם (יג) כל הנגע בנות לרבות חיבורין של מת דהיינו שערו ולפרניו ושיניו שאין מוטמאין כהם מופרשים מהמת אבל כהם מחוברים מוטמאים מריבוי דכל: אשר ימות. דווקא כשהיה מת אבל בגוסס הוא כמי ואין מוטמא: ולא יתחטא כו'. אפי' טבל רק שלא הזה חייב כרת על ביאתו מקדש: ויכרתה הנפש. הכרת היא בנפש: הנפש. ולא לבד: ההוא. דווקא חזיר אבל לא שונג או מוטעב או אטום: מישראל. וכל ישראל הם בשלום שאין נעשין אחד בעד חבירו: כי מי דם לא זרק עליו. דווקא עליו אבל נחמין להזות על זה ונפל על אחר פסול בין בלדם בין בכלים: טמא יהיה. לרבות טבול יום שחייב כרת אם נכנס למקדש: עוד מוטמא זו. לרבות מחוסר כפורים אם נכנס למקדש ואפי' היו עליהם חייבים כרת: (יד) אדם כי ימות באהל. דווקא אדם מוטמא באהל והו שאמרו חמור מכולם המת שמוטמא באהל זה שאין כולם מוטמאין: כי ימות. שאין מוטמא באהל עד שיומות: כל הבא אל האהל. היינו שבא לאחר מיתה: וכל אשר באהל. שהיו שם בשעת מיתה: כל הבא אל האהל. דהיינו אדם שבא שם: וכל אשר באהל. היינו כלים ואתר דברים: הבא אל האהל. דווקא שבא לחון האהל אז נטמא אבל כשנגע באהל אין טמא רק בית סחוס אז קבר סחוס מוטמא כל סביביו אבל לא פתוח: הבא אל האהל. הם דברים המביאים את הטומאה דווקא אם הם באהל אבל לא כשמוץ בפני הטומאה ואף שהאהל הוא טמא בעלמו כמו שיבאר להלן אפי' כו' חוץ אבל שאר דברים חוץ מאהל כל דבר הטמא אין מוץ אבל באהל אינו כן מדכתיב כל אשר באהל דווקא: יטמא שבעת ימים. לימד על טומאת אהל שטמא ז' ימים כן כתיב

אדרת במדבר אליהו

כתיב בטומאת מגע שבעה ימים וטומאת חשא' אין כתיב צפרסה זו כלל טומאת ז' ימים וכתב צפ' מוטח כל הרג נפש וכל נגע בחלל דאין מוכן כל הורג נפש וכי אין זה נוגע בחלל אלא ע"כ הורג נפש אף שלא נגע דהיינו שהרגו בדבר אחר ואף בעץ אם הכיחו טומא ואף שלא נגע במחבד דהיינו שסכרד על המרצ שום דבר או שהרגו בפסאטי כלי עץ ג"כ טומא חכו מטעם חשא' לפי כשהרגו צודאי הסיטו מטעם וטומא חממת חשא'. וכל אשר באהל. לרבות כן הבא אל האהל דהיינו אדם והן אשר באהל דהיינו כלים כמו שכתוב למעלה שיום דין מביאין את הטומאה ומוין וכן וכל אשר יגע מרבה בין אדם ובין כלים: (טו) וכל כלי פתוח אשר אין למיד פחיל עליו. פתוח שהטומאה נכנסת לו דרך פתחו חכו כלי חרס וכלי נחר אבל לא כלי שטוף שהטומאה נכנסת לו דרך צו: אשר אין למיד פחיל עליו. הא יש למיד פחיל טבור פי' למיד הוא הדבק שהכסוי דבק בכלי וכו' וילמד ישראל כו' (וכן פי' הרד"ק בפרשים). פחיל הוא הכסוי עליו וכו' שכתוב חתוך ופחילך שקאי על טיחת שהיה מחכסה צו: עליו. ללמד דווקא בכלי חרס בעינין שיהי' למיד פחיל עליו אבל האהל אם הוא פחיל לנד אט"פ שאין למיד. מליל באהל המח דהיינו כבוד והדות: טומא הוא. לאפוקי כלי שטוף מלילו הכלי חרס [והוא אסמכתא בעלמא שאינו מליל בלמיד פחיל כלי שטוף שכתוב ועיין פ"א דעריות חסנה י"ד]: טומא הוא. למעט בית המטעג כמו שסובר ר' יוסי בנגעים פרק י"ג חסנה י"ב ר' יוסי אומר כל המליל למיד פחיל באהל המח מליל מוכסה בבית המטעג. וכל המליל מוכסה באהל המח אפי' מוגלה בבית המטעג טבור (וא"כ בדבר שטעון למיד פחיל במח מוטעג חיצת הוא בית המטעג. ובאהל שאין לריך רק פחיל מוטעג חיצת הוא אפי' מוגלה): (טז) וכל אשר יגע על פי השדה. דרשו ר"ל להוילא את העוברין שאין מוטמאין כשסם בצפר האשה והוא מחלוקת ר' ישמעאל ור' עקיבא (מלין ע"ב ע"א) או עובר בחמי אשה טבור או טומא ולכאורה חכ פליגי טומאה בלועה היא אלא הנפקותא אם הוילא הולד אבר אחד למ"ד עובר בחמי אמו טבור הוא אזי אף שנגע באבר הטבור וכו' טומא אזי מטעג צו באבר טומא ולפ"ז הדרש מרש כך וכל אשר יגע על פי השדה דווקא בגלי לטוילא העוברין שאין מוטמאין והיינו כשהוילא אבר כמ"ס דווקא כשהוילא אבר אחד חץ מהראש שאם ילא הראש הרי הוא כילד וצודאי מוטמא וכו' כמו על פי השדה ולא נחמטע ממיטע על פי (שבס בכלא ילא הפנים): בחלל חרב. עכשיו חושב הדברים המטמאים באהל וס"פ הפסוק וכל אשר יגע על פי השדה הוא המטמא בעינינו ואח"כ חושב דברים אחרים המטמאים באהל. בחלל חרב ריח אבר מן החי שיש עליו בשר כראוי ואין פי' בחלל חרב שנהרג ממש רק שערותיו חי ומחכו ומחו אבר. חרב. ללמד חרב הרי הוא כחלל: או במח. לרבות אבר מן המח שיש עליו בשר כראוי: או בעלם אדם. דרשו חז"ל (הוא פ"ב דאהלות חסנה א') רובע עלמות ורוב הבנין ורוב המנין מן הבניה לכך נאמר כאן בעלם אדם להורות דווקא מה שהוא מהאדם דהיינו מהבניה. אבל להלן נאמר בעלם סחם שסם אפילו כשעורה טומא: או בקצר. לרבות קבר סחם שמוטמא כל סביביו וכל אלו הדברים מוטמאים באהל: (ח) ולקחו לטומא מעפר שרפת החטאת. כתיב כאן ולקחו לשון רבים לרבות כל הכשירים שצאסיפה וכאן יש עוד שני דברים מילוי מים וקדוש אפר ולכך כתוב כאן ולקחו לטומא מעפר שרפת החטאת אוחס שכשירים לאסוף שרפת החטאת יהיו ג"כ למילוי מים ולקדוש לרבות אשה ולהוילא חס"ו: לטמא. אין לריך לקדש לכל טומא צפני עליו אלא יכולים לקדש לכמה אנשים: ונתן עליו מים חיים אל כלי. משמע שהמים יהיו בכלי ומשמע שהאפר יהי' תמילה בכלי מדכתיב ונתן עליו מים חיים אל כלי. משמע שהמים מילוי מים וגם קידוש מים וכן קידוש אפר. תמילה מוטמא מים בכלי ונתן אפר על המים ואח"כ יערב אוחס המים עד שיעלה למעלה: אל כלי. דווקא בכלי לאפוקי האוקה שנסלע אין מקדשין בה ואין מין בה. מים. ולא מוכיין [ר"ל מלומין ופוסרין וכ"ה במסכת פרה פ"ח משנה ט'] ולא מוכיין: מים אל כלי. שחכה מיומן בכלי לאפוקי המפכה את המעיין לחוד בבת פסולה ור"ל שחכ' מיומן דהיינו צעד הן בחך המעיין או יקחם בכלי אבל לא כשהיו במקום קרקע אחר דלא פסולין

פסולין: ונחן עליו מים חיים אל כלי. כחייב ונחן לשון יחיד וכן עליו למעט שלא ימנה לדבר אחר ולא יעשה מלאכה אחרת עמה ולא (יעשה אדם קידוש ולא חיילי לפני בני אדם) ואם עשה פסול והיינו דכתיב ונחן לשון יחיד וכן עליו שמדרש ומנו קידוש כח"ס ומים חיים אל כלי שמדרש ממת המילי יהי' דווקא עליו דהיינו בכלי אחד ואדם אחד ולא בנ' כלים ולא לב' בני אדם: (יח) ולקח אזוב. אף דלא כתיב כאן אגדת כמו גבי פסח [ולפינן בג"ש מפסח לקיחה לקיחה שגריד ג' קלחים וכ"ה במסכת פרה פ"א משנה ט' וע"ש]: וטבל במים. ובלנד שלא יספג: במים. סיב' במים שיעור האזהה שאם קידש פחות משיעור האזהה בכלי זה ופחות בכלי זה פסול עד שיהיה במים שטובל בו שיעור האזהה: איש. להוילא את האשה: טבור. לרבות הקטן ולכאורה הוא תמוה זהו איפך דרש איש טבור הכתוב למעלה שמרבה אשה ומוילא קטן אבל הענין הוא לפי שאין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות וא"כ כאן כתוב בשני המקומות איש טבור וא"כ מה שלמעלה היו למעט ע"כ כאן הוא לרבות ומה ששם הוא לרבות ע"כ כאן הוא למעט: וטבל והזה. מה טבילה איש טבור וכו' דלעיל אף והזה כו' דלעיל להוילא אשה ולרבות הקטן ומקיש טבילה להאזה מה האזה ביום אף טבילה אוזב ביום לאפקוי טבל בלילה והזה ביום או אשכח פסול: על האהל ועל כל הכלים ועל הנפשות. לרבות שיכול להזות אפילו על מזהה אשכים בפעם אחת ואין לירד על כל האזה טבילה ולכך אפילו שירי האזה דהיינו שזכה על האחד יכול להזו' אחר כך עיד על השני והיו מדלל כתיב מן המים אלא והזה סחם. ועל על הכלים ועל הנפשות. מקיש נפשות לכלים מה כלים הואתן שלא מדעתן דכלים לאו בני דעת אף הנפשות אין לריבוי שיהיו דעתן להם. ואחר רבינו הגאון דבמטרע גבי היית הדם מן האפור לא חקר במשנה (נגעים פ' י"ד משנה א') רק והזה עליו שבע פעמים וגבי השמן חקר במשנה (סם משנה יו"ד) על כל היישי טבילה לפי שאלל השמן כתיב בפסוק והזה מן השמן למעט שכל פעם יטבלו אלבעו בשמן אבל גבי היית הדם כתיב סחם והזה על המטטר ולא כתיב מן הדם: על האהל. ליימד שהאוהל טומא הוא. ועל כל הכלים. לפי שכתוב למעלה וכל אשר צאהל יטומא שומע אני אפי' מצילי קש וקנים ח"ל הכלים יכול אפי' כל הכלים ח"ל צפ' מטות וכל בגד וכל כלי עור וכל מעשה עזים שדרשו ח"ל עזים זה שק מעשה לרבות כלי עטם ואח"כ כחי' וכל כלי עץ וכלי מתכות וצפ' זו כתוב כלי מרס וכלי נחר (והיינו וכל כלי פתוח וגר' דאיידי בנ"ח וכתיב אל כלי סחם לרבות אפי' כלי נחר וכ"ה במשנה דפרה פ"ה) הרי ח' מיני כלים שדווקא הם מקבלים טומאה ובגד וסק אין לריבוי להיות כלים שלכך לא כתיב צהי חרי כלי כמו צאיך וכל לרבות חריב כל שהוא שטומא או שצרי כלי או מטילת שהיא שלם על שלם מקבל טומאה: ועל הנפשות. לפי שלמעלה כתיב צהל אל האהל דמשמע גדולים מוין לרבות קנים ח"ל ועל הנפשות אפי' קטן בן יום אחד: אשר היו סם. דווקא אוחס הנפשות אשר היו סם צבית ממש סן טומאין לאפקוי עובר במשני אחרו שאע"פ שהוא צאהל המת אין העובר מקבל טומאה לפי שטברה צלועה אינה מיטומאה ואם נולד אחר שילא המת אין טומא הולד לפי שלא נקרא אשר היו סם צעט שהמת הי' צבית: ועל הנגע צעטם כו'. הוא טומאת מגע ולא צאהל (דקאי על עטם כשעורה): צהלל. אבר מן החי שיש עליו צער כראוי: או צמת. אבר מן המת שאין עליו צער כראוי: צקבר. קבר שלפני הדיבור או של נכרים מטומאים צמגט ולא צאהל פי' שצנגד המת מלמעלה אם נגע צקבר אז הוא טומא ממתת מגע דטומאה צוקעת כו' אבל כשנגעט שלא כנגד המת אזי אין טומא שאין מטמא צאהל: (יט) והזה הטטר על הטומא. דרשו חז"ל ללמד על טבול יום שכשר צפרה ולכאורה הוא תמוה הא כתיב בפירוש הטבור ואחר רבינו ע"פ סכלל כל מיעוט אחר מיעוט הוא לרבות ואחרו בירושלמי מה שלא כתיב ריבוי וכתיב מיעוט אחר מיעוט שהמיעוט הי' אינו עוקר המיעוט הא' לגמרי רק שמרבה קצת. וכאן הו' נמי מיעוט אחר מיעוט דלמעלה כתיב וטבל במים איש טבור דהי' ג"כ מיעוט וא"כ הו' מיעוט זה השמי לרבות וטומא ממש אי אפשר לרבות שבוזחי יעקור דרש זה כל המיניש שכתב טבור

אדרת במדבר אליהו

טבור אלה נרבה טבור במקלָת והייט טובל יום שהוא מדרגה הראשונה והספסומת: על הסומא. אשפליגו ר"ע ומכמי' (יומא דף י"ד ע"א) ר"ע סובר על הטומ' טבור פי' אם כוה על הטומא או סומא טבור ואם כוה על טבור אז הכוה טומא ומכמים סוברים על הטומא דבר המקבל טומאה אם כוה עליו אין נפסל שירי הכוהא אבל אם כוה על דבר שאין מקבל טומאה נפסל שירי הכוה: והוא הטבור על הטומ' ביזם סג' וציו' הו'. אשילו לתרומ' ולמשג' נרדף ג' ה' לפי שלא כתר לחטול רק לקדשים: וכנס בגדיו ורחץ במים. לאחר הכוה הוא נרדף טבילה לאפוקי שאם טבל קודם לכן אין חטול לו כלל אלא הוא' מקוד' ואח"כ כבש' בגדיו ואח"כ ט"ג: ורחץ במים וטבר בערב. שיהא כוה שכל מקום כתיב וטומא עד הכערב וטבר לפי שחז"ל אמרו במשנה טבל ביזם כ"י פסול אבל הוא עגמו טובל בלילה חכו פי' הפסוק וכנס בגדיו ורחץ במים וגו' ששני הדברים יכול לעשות בערב כביסה ורחיצה ובה יטבר: (כ) ואם אשר יטומא ולא יחטטא ונכרתה. אם נאמר אדם שיחי מומט רק כלים שהכניסום למקדש שאין חיבי' עליה' כרת לכך כתי' ואם לחטטא ג"כ קטן: ונכרתה כפשוטו שהוא מחקד הקבל. לרבות בגדים שאף הם נשנים זה כי כל מקום שנאמר הקבל לו קבל הוא מורה על גדים לפי שפסוק זה מורה לדורות ולכן איננו מבינים לרבות בגדים: כי אם מקדש ד' טומא. ולחטול כתיב את חטק ס' טומא ודרשו רז"ל ואחרו אם נאמר חטק שיחי סבור שמשנה בשמן המשחה ולא נאמר מקדש שיחי סבור שהשי פסול וכן הדן בכלים. ולמה זרק עליו. חישטו שאם נחכין להזות על אחד והוא מומט על השני פסול וכן הדן בכלים. ולמה נאמר שני חישטו' שגם לחטול כתיב עליו. דרשו רז"ל שבין אם היו אדם והכלי' שהשיח נרדף האה ובין שלא היו נרדף האה אעפ"כ הכוהא פסולה: טומא הוא. בהחייקו שטומא כלים וכל הטומא' שהיו בו כשנגע במת גם עתה הוא כן: הוא. לחטט כלים שנגעו באלים אש"ס שטומאים ז' אינם נרדף האה לפי שאין נרדף האה אלא האדם והכלים שהיו עם לו האדם אפי' נגע בלוחם הכלים כמו שכתו' בחלל מרב כ"י אבל כתי' שנגעו באלים שטומא במת טומאין טומאה שבעה אבל אין לריבים האה שחיבה הוא הו חישטו דוקא הוא טעון האה ואין דבר אחר טעון האה: (כא) והיתה להם לחקת עולם. בין במקדש בין בגבולין בין בזמן כהנ"ק ובין שלא בזמן כהנ"ק נרדף המחיק עולם בטברס: ומה וי הכה וי רב. דרשו רז"ל מה זה טעם שכתב וי הכה יכנס בגדיו ומה שכתוב מה שיכיס שיעור האה וא"כ נשמה ים קולא שרדף לסיבת דוקא שיעור האה ואם לאו אז אף האדם עגמו טבור אבל חומרא ים שטעון כינס בגדים ובטבע להיפך אין טעון כינס בגדים ומטומא אף שאין בו שיעור האה ובג' מקומות ים חילוק בין חגע לחטא כאן וי חטאה שיש בהם כדי הזייה ובבבילה ובמרכב: ואגב אחר רביש בגלון לכאורה הוא תמוה שכתוב כחוב מפורש שהמה טומא ורז"ל דרשו שהמה טבור אך אחר רביש שהדן הוא אוחס שהיו ממוסרים על גב הטמאה לא היו מומאים כלל את וי חטאה בשום אופן ואפי' שכשבו ידיים לחך המים חכו מה שכתו' והוא הטבור על הטומא דוקא טבור כס"ג ומה שכתוב כאן ומה וי הכה הוא טומא בלחמה בין מה ויין טעם אם אינם טבילים לחטאה אבל הטעם שהמה פסול הוא חטעם טעם. והסיבה בו שיעור הזייה: (כב) וכל אשר יגע בו הטומא יטומא. לימד על האדם שטומא כלים טומאה שבעה חכו שכתוב בפי' מותח וכנסתם בגדיכם ביזם השביעי וא"כ כבר ים לנו לימד שטעונן כינס וטומאים שבעה ומטק טומאה מה מוטאר טומאות שבשאר טומאות אין טומאה בגדים אלא בשעת חיבתו לטומאה אבל בטומאה מה אפי' נגע ביזם השביעי לטומאהו הוא מומא. וכל זה דוקא בכלים אבל אם נגע באלים אפי' אותו האדם שנגע במת עגמו נגע באלים אחר אותו אחר אין מומא רק טומאה ערב חכו שכתוב והכנס כנגעת חטומא עד הכערב ולא יחר: [א"ה לפ"ד בגלון קלי' הפסוק וכל אשר יגע בו הטומא יטומא דכתיב סתם טומאה דמשמע טומאה ז' ככל טומאה מה. והוא על בגדים שנגע טומא מה אף לאחר שפירש מן הכות כמו שגא' פ' מותח וכנסתם בגדיכם וגו' וסיפא דקרא והכנס כנגעת חטומא עד הכערב קלי' על אדם שנגע בטומא

אדרת במדבר אליהו סז

מה וזולתי הדין דין אמת. אבל נראה לפרש בצופן אחר דקאי הכל על אדם שנגע בטמא מת כי תלמוד ערוך בדינו שחיבורי המת מטמא את הטובע בו טומאת ז' וכיון שפירש מן המת אינו מטמא אדם רק טומאת ערב. ושפיר מדויק לישנא דקרא. וכל אשר יגע בו הטמא ר"ל כל זמן שהטמא בו צמח בחיבורין אזי יטמא סתם טומאה של מת והוא טומאת ז'. והנפש הענת. ר"ל אחר פרישתו מן המת. טמא עד הערב. ר"ל טומאת ערב לבד ולא טומאת ז' ואם כן סותר הספק של הגאון בעל חשנה למך (פרק ה' מהלכות טומאת מת הל' ב') אם טומאה בחיבורין דאורייתא ולפי דבריו מוכח שהוא מדאורייתא (א) כל העדה. עיין כל המימרא פ' בלק מהדורא ב': מדברין הוה קדם. זה היה אחר סב הר שטיר לפונה כח"ס פנו לכם לפונה ובאו למדברין הוה לרחבו ע"פ הר שטיר לארץ אדום כרטעטו ופנו לפונה לחזרה הר שטיר עד חילת מדברין הוה הגיעו לארץ אדום. ובר שטיר הוא מחמיל מקדם ברנע וסופו בקנה ים המלח נבנב א"י מחם וכלה גבולו מחם ומיד במקטע דרומית ומרמית מחמיל ארץ מואב והוא כריצוע במקטע ומרמית וכולו ע"פ חרמח עד ערך חזי ים המלך וארץ אדום מחמיל בדרום ומיילת מדברין הוה הילך על פני ארץ מואב לדרומו אבל אינו רחב כהר שטיר רק קצר ממנו הרבה כח"ס פנו לכם כי' וגם אינו בארבו כמו ארץ מואב רק כלה באחזעיתו וע"פ דרומי' הלכו ב"י כשלא היחוס לעבור דרך ארצם והם ב' מסעות ללמן וסופן ועיין בתרגום ירושלמי בפ' מסעי ואחר שהלכו כל ארבו הלכו במדבר מואב ע"פ דרומי' מה ששאר בדרומו שלא חספ עליו אדום כח"ס וגר' שארץ מואב מתרחב עוד לדרום ומכסה כל פני מרמח ארץ אדום מה שהלכו בארץ מדבר מואב ולא במרמח אדום ומשעברו ודרום מואב הוא ארבות אחרון המסע בדרומית ומרמית בלו למרמח מואב והוא עיי' העברים ומסע למל זרד והוא למרמח מואב והרמית גבולו שנטל אחר ראוין ארץ יעזר וגלעד עד ארץ ראוין ונגד ארץ מואב. ולמרמח מע"פ ארץ ראוין וארץ מואב הרמית גבולו ע"פ ראוין למרמח וע"פ מואב למרמח שמש עד נחל זרד ולו ארבעה שמות נחל זרד דאין וצ' מסעי נקרא דיין גב וגם נקרא בשירה מחנה ובספר מלחמות נקרא ובן ולפי שמסע המחלח נחלה ב"י נקרא מחנה וכן והב' ושם אלא נחל זרד תמו כל ארבי דור הודבר כי מס המחלח גבול ישראל והם לא יכלו לראות אפי' פירוהיה ומסע נסעו ובאו מעבר ארנון ונקרא עלמן דנחמימה ובשירה נקרא נחילאל ומחמיל לפרש שגל כן יאמר בספר מלחמות ב"י וגם יעמסם לאת והב' צופה ר"ל צסוף המדבר שכבר כלו מדבר הילוכם ומסע הלכו לאת הנחלים כח"ס מעבר ארנון ומסע לאשד הנחלים חקום גבוה נשפכים ממנו נחלים והוא נוטה לער וכן לגבול מואב והוא הרי העברים ובשירה נקרא צמות לטעם דלעיל ומסע אדום שסע נשאר באר של מרים שלא עבר עמסה הירדן ונקרא ערבות מואב ובשירה נקרא הגיא אשר כי' היא הבאר המוכר בקדם ונקרא שם מי מריבה אך שם לא הזכיר חפני עניינס אמרים שהחכרו שם וכאן הזכיר השירה שנאמר עליו בתמילחה כח"ס רש"י ז"ל וע"ס: וממדבר מתנה. מהמדבר הגדול הלך להם הבאר כל מסע' אלו עד ערבות מואב ולא פסק יעמסה ומתנה ראשית הישוב ונקרא והב' נחל זרד ודין גב כח"ס ונחילאל עבר ארנון: ומנחילאל צמות כי' ומצמות הגיא שכל אלו המסעות עבר עמסה הבאר עד מסע האחרון ושם נשאר הבאר:

פ' שירת הבאר כא

(א) עלי באר ענו לה. צסוד הדעת במחשבתא: (יה) באר חפרוה שרים כרוה. צסוד א"א. דהוא באר צרה דבראשית. והם ט"ז אוחיות ושית אוחיות דבראשית. הם כ"ב אוחיות: כרוה נדיבי עס. הם אבסון: נדיבי. חושבן ג' אוחיות דשי שמות דשלוש היינו יה"ו בשלוש אד"ג ונאמר כן ב' פעמים באר. הוא מ"ס בחיקוים אחרונים [תיקון ח' ט'] תרין באר אינן. מד באר חפרוה שרים ויריבו עליה. תניינא ולא רבו עליה. בראשית צרה שית דאיסור ויתיר דקאמרון

אדרת במדבר אליהו

דקלממן. ומפניו באר אחרת ולא רבו עליה. הלכה למשה מסיני. חכו עלי באר עו לפלכ למשה מסיני ולא רבו עליה. באר חפרוה שרים. היא באר דשיח סיטרין: במחקה. הוא יוסף. זו רמ"ח עלמין סהן רמ"ח מות עשה שבו: במשענתם. זה משה ואהרן שעל ידם נחמה חורב שהיא משען לחם ומשען מים. וכמ"ס בסוף תיקוני זוהר. אברהם חמד על דא. יתחך חמד על דא. ויתקב על שיניו ויתקב כלל במחוקק: ע"כ חשב ממעלה למטה. וכאן מחמיל מחמטה למעלה: מחנה. הוא ח"י עלמין ח"י אוחיות. הוא שחא שליט ב"פ שהם ל"ב נחיצות. נחילאל. הוא ה' הוא האלהים שם של ויהי טעם: בנות. הוא שחא שליט ב"פ שהם ל"ב נחיצות. סוד ימוד. וכן י"ג ודות רחמים שבחורה י"ג סהן ח"י עלמין בסוד הדעת דו"ן. דבר י"ג נוקבא ה'. וכן ח"י עלמין י"ג יהיה אפרסמון ח"י טורי אפרסמון דכיא סוד מחנה ונחילאל שהם גם כן י"ג וח"י. י"ג עם ל"ב סוד מה. ח"י עם ל"ב סוד מו. חכו סוד מה ומי כמ"ס מי עליה שמים וירד מה שמו וכו'. ומכאן הכל בכפילות מחדבר מחנה ומחנה נחילאל ומחילאל בנות שבע כפולות והשביעי אעפ"י שאינה כפולה אבל היא היכל הקודש באמצע והיא כוללת הכל כל השיח: (כ) ומחנות הגיא. זה סוד עלמא עילאה נוקבא והיא כוללת ג' עלמין. גיא. הוא י"ג וס' של הגיא הם י"ח וא' של גיא כולל כלם והם י"ט תיקונין של כתר מלכות אשר צב כולין הכל כמ"ס צפ' בלק. י"ג תיקונין. ו' תיקונין. והוא סוד צינה לכן כולל שנים כמ"ס ציטעיה: אשר צדה מואב ראש הפסגה. סוד הסכמה כמ"ס צוהר וכל אברהם ושתל ברא דמחמא ויתחך צביי והוא כלול ג"כ ג'. ראש הפסגה. היא חמ' שהיא רישא דכולא. בשד' מואב חא דצינה. שבו ח"ט שערי צינה. אשר הוא חא חיווגא כמ"ס צוהר אהיה אשר אהיה חא חיווגא עילאה והוא בסוד הדעת. וכתיב כאן ראש ואשר שהוא חו"ב כמ"ס במחילת זוהר בראשית אשר וראש. ואמרו בתיקון ל"ט. ומיטרא דנוקבא אתקרי אשר ומיטרא דדכורא אתקרי ראש. אשר. הוא אשר הולאתך מחרץ מזרים לכן כתיב כאן אשר צדה מואב ראש הפסגה: ושקפה על פני היסודין. הוא סוד הדעת. נחמדך מחבר עליון. אירא דלא אחפס. אירא דאחפס. ואמר ושקפה כמ"ס בתוספתא דפ' יתרו בגו איטן יריען קיימא חד מרוקמא. צההו יריעא אחפייא ההוא היכלא מיינה אשבה וממי לכולא חכו ושקפה על פני היסודין. לכן כתיב ויעל משה ראש הפסגה ומשם ויראהו ה' את כל הארץ וכו': על פני היסודין. הוא אירא דלא אחפס לכן כתיב צי' ולא ידע איש את קברתו דגניו לנעילא לנעילא וכתיב ויחטו על הירדן מציה הישמח וכו' בערבת מואב:

ב ל ק

מהרורא קמא

(ב) וירא בלק. ג' ראיות ראה. הא'. ראיה מוסיית. והשני ראית המכמה. וכמ"ס וירא בלק. במלק דמוכמתא כמ"ס וישקף אבימלך צעד החלון. ראיה ג' בכישוף דוגמת הנובאה חכו בלק בן נפיר: את כל אשר. אלו ג' ממותה למעלה בנוקבא: עשה ישראל לאמרי. בדכורא מלמעלה למטה ואלו הג' הם סוד ח"ק ט"ר י"ש והסוף והתחילה לעולם המה צידד: (ג) וירא ויגר. סוד ראשית ואחרית ואלה הג' וירא ויגר ויקן. הם במחשבה חצ"ד ולכן כתיב באלו הב' האחרוני' מפני העם מפני בני ישראל כי הם צמד שני הפנים ומכמהם בסוד המלח סחיימא מאד כמ"ס ועלמה מעיני כל מי ח' תחנות הם צמד ז' נקבים שהם עלה וכמ"ס בגמ' הני ג' ה' ז' כנגד מי ח"א עד צרכת כהנים וח"א נגד שלש שומרי הסף חמשה מרואי פני המלך ושבט

אדרת במדבר אליהו סח

ושבעים חזאי פני המלך וכן הכל אחד ג' שומרי הסף הם עד ג' חיבות יצרכך ס' ושמונה
 שבסוף או כתיב ג"כ לשון שמירה ומ"ד עד חמשה חזואי פני המלך הוא פסוק יאר ה' פני
 אלך ויחך הוא ג"כ חמשה חיבות וכתיב זו פנים ומ"ד ז' רואי פני המלך הוא עד פסוק בג'
 שהוא יאר ה' פניו אלך וישם לך שלום הוא ז' חיבות וג"כ כתיב זו פנים וסס ז' הפנים שכתבו
 למעלה והעמין הוא כי בין חזואי פני המלך או רואי פני המלך הוא חזא שים שבעה חזאי פני
 המלך וחמשה חכם חזואי פני המלך הם נכסים לפנים מהפגרו והם חמשה של הדעת
 שחפשיים בחזק ז"ח: כי רב הוא. כמ"ס וסיטבד וסרנדק מאנחך. ורבו כמו רב. והוא
 לטור רב ומלחא כל ארעא ח"ס חזא כמ"ס ואחריתך יבנה חזא: כי רב הוא. הוא זכר
 קדושה יחד ד' זיוגים: (ד) אל זקני חזין. כי עד עתה לא היה שום רע לחזין בג' האלו ירא
 ויגר ויקן אבל בזו עתה ילחכו הקהל היה נוגע גם לחזין: כלתך השיר. ג' עמיים הא' הוא
 כפשוטו וכב'. הוא שור של גבינם וכב' הוא רוח לחיטה בן יוסף שנקרא שור והם עד בג' ראיח
 שכתבו למעלה וירא כו' ולכך חזר וכתב כאן ובלק בן אשר: (ה) פתירה אשר על הסבר.
 העמין הוא כי חמשה דברים בא השפע לעולם החייה ובה ילא מעדן ומסס בא השפע לשלמן
 ומסס לחי' ומסס לשאר הארעא וכנגד חילו הוא ג' עמיים שלו פחורה אשר על סוכר
 ארץ בני עמו: (ו) כי עטס הוא. הוא זכר"ח תולת עשה רל"ו ו"ז וכן עולה ג' חיבות כי
 עטס. הוא. רל"ו ו"ז וכמ"ס צוהר. פ' יתרו דף ל"א ואילין חינון י"ב פקדון עילאין דכלילין צבו
 רל"ו פקדון אחרתין ולמעט נאמר כי בדרך הוא ר"ע עלמין ולבו ע"ר. ואמר בלק ד' דברים
 ועשה לכה נא ארס ל'. כי עטס הוא חמוני. חילי אוכל נכה זו. ואגרשט מן הארץ. ז' עליוה'.
 ז' למטה חסס. על הב' עליונים שלא היה יכול בלק להשיג אותם בשום אה בלע' שיעשה אחי'
 ולכך אמר לכה ארס וגו' וב' השמי' ה' גם הוא יכול לעשות' אמר לשון מדבר צערו אוכל
 נכה. ואגרשט. ולפי שהב' הוא מעורב ומ' העמיים העליונים והתחתונים לכך אמר נכה זו.
 לשון רבים על בלעם ועל עלמו: כי ידעתי אה אשר חבדך מנבך ואשר חזר יואר. כי הדעת
 הוא הדעת טוב ורע ולכך אמר אה וכו' ואשר כו' הכה למעלה אמר ד' דברים ככה עם ילא
 חזורים כו' והוא ד' של חכמה וכאן אמר ג"כ ד' דברים ועתה לכה כו' ג' בעס. וסד' מן
 הארץ דיקא והם ד' של בינה שדיין מהערין מינה וכנגד זה אמר ז' של דעת שכולל שמיס
 חבדך מנבך הם ז'. חזר יואר ג"כ ז'. ונבא על הסעוד שלבסוף יבדך ז' זכרות הא' שיבדך
 אה ישראל וכב' שיבדך אה הסדקים לסס וכמ"ס וירא אה הקיני. וקלל ג"כ ז' קללות שיקלל
 אה האומות וג"כ אה עמלק: אה אשר חבדך מנבך ואשר חזר יואר. נחנבא ולא ידע מה
 יבא כי הכה יבא בחמור ז' חיבות חילו על ז' חשלים שאמר לו בלעם לבסוף ד' חסס הוא
 זכרות שביד ישראל והם עד ד' חיבות אה אשר חבדך מנבך וב' קללות החמישי וירא אה
 עמלק ושהי זכר ז' חבדך בהם וקללם לאשור כו' ושביעו וגם הוא עדי אווד והם עד ז'
 חיבות ואשר חזר יואר שרונה בהם הקללות לאומות ולדבקים בהם וכמ"ס לע"ל ח"ס כי ידעתי
 כי הדעת מחפשיה ז"ח וכן אמר בחשלי ד' דברים אה חקא חמרי ומטתי חלפן אחך ד'
 של חכמה ד' של תבונה ז' של דעת אה חבדך כו' וכן אמר אגור כי צער אוכי הוא בד' דברים
 של חכמה וד' של בינה מי עלה לשמים כו' וב' של הדעת מה שמו כי הדע כו' לכן אמר
 זכרות ולא ובשמות אמר מי ובשלישית אמר מה והם עד ג' שמות של ג"ר כמ"ס שסס
 למטה זכרות דהסכל: (י) וקסמים בידם. להשלים הקסם במעשה הדבור שהם כלל הכל ולכך
 כתיב בידם. כף זכות וכף חוב ולשון כו' ועד חורה ומשנה ומעשה זכרותי ומה לזכות ולכן
 ולכו זקני חזאי חזין ויבואו אל בלעם להשלים בג': (ח) ליע פה הילכ. העמין הוא כי
 כל העמיים הם זכ' דברים. העמין בעלמו. והמקום אשר יעשה זו העמין שהוא וסחן לעמין
 שהוא. והם עשין. ולמעלה ומ' עמיים חלו הוא רען הסס ולכך אמר כאן ג' חלו ליע פה.
 הוא המקום. הילכ. הוא זמן. כי הזמן שהוא רל"ו היה חס. והשכתי אהכס דבר. הוא העמין

אדרת במדבר אליהו

בעצמו ואח"כ אחר רביעיית שהיא למעלה מכל ג' האלו והוא כאשר ידבר ה' אלי. (ט) מי
 האדם האלה עמד. ג' דרגין נגד ג' כהרים וג' שרים זקני מואב חקני מדון סרי מואב וס'
 ג' דרגין מלמעלה למטה. עמד למעלה הוא דרגא רביעיית של בלעם וכנגד זה אחר ג"כ ד'
 דברים: (י) בלק. בן נפור. מתך מואב. שלח אלי: (יא) הנה סעם הינא מואבים עמה סו'.
 בלק אחר ד' דברים וכו"ם ובלעם לא אחר אלא ג' מהם כנגד סעי ומרכבות של דבר וסוקבא
 וב' שימ"ן וברכות של ק"ם שחריט וערביה ולכן דבריו בלק כחייב כסה ס'אל לבסוף ובלעם
 כחייב ויכס ו' ו' ובחמילה. ובלק אחר ארס ובלעם אחר קבא למעלה ומארה בלק אחר נכס בו
 ובלעם אחר להלחם בו שהוא ג"כ למעלה כי לה' המלחמה וכו"ם ומלחמותי אני עשיתי. בלק
 אחר ואגרשו מן הארץ שהיא רביעיית ובלעם אחר וגרשתי דמשמע מכל וכל: (יג) מאן ה'
 לתחי להבך עמכם. כוונתו לרעה הו' צמה שאמר רק חמילה דברי הסס שאמר לא חלך עמכם
 שאס ה' אומר להס כל דברי הסס שאמר לו ג"כ לא תאר את העם אזי לא היה בלק שולח
 אחריו פעם שנית אלא כוונתו ורעו היה לילך ולבך כיחש להס ולא הזכיר כלל סוף הדברים
 של הקב"ה: (טו) שרים רבים וכבדים מואב. שרים רבים. הם ד' דרגין שכוללן עשר. שרים
 ג"ר כח"ם חפרו שרים. רבים הוא נגד ג' אצבן כח"ם גרים חיקוני זואר הלכה כרבים סו'.
 וכבדים הם ג"ח שאע"פ שהם קטני ארך המה חכמים ומחוכמים בשביל המומין שבתוכם הם
 חילוק בין שר לכבד שר הוא מחמת עליו וכבד הוא מחארים. מואב. הוא רביעיית לכל חלת
 שהוא עשירית שכוללת הכל. וכל העשר דרגין כלולים באלו שרים כמוצאר למעלה: (יז) כי כבד
 אכבדך מאד. הוא במחשבה כח"ם למעלה כי הוא ג' כהרים כו': וכל אשר תאמר אלי אעשה.
 הוא במעשה ולכה קבא לי הוא הדיבור שהדיבור תלוי במתות וכח"ם: (יח) מלא ביתו כסף
 חבב. הם ד' שכלוין משיים לכך אחר לעבר את פי ה' אלחי וכן לעשות קטנה או גדולה:
 (יט) שבו נא בזה. למעלה אחר ליתו פה הילול ועתה אחר דרגא אחרת שבו נא בזה כח"ם
 (שופטים י"ח ג') מה אחת עושה בזה ומה ק' פה ועד דרגא רביעיית שהוא למעלה אחר מי
 הציאך הלא שהוא מתן העולם: ואדעה מה יסף. למעלה אחר והשבתי אחכס דבר והוא
 תשובה. כאשר ידבר ה' הוא כחמה. וכאן אחר ואדעה שבוד הדעת והלא נתבאר על ברכה
 הטעם דכתיב וידע דעת עליון ורוח זה כאן. ואדעה מה יסף ה' כו' לשון יסף רוח על
 ברכות הטעמות. ואלו הו' ברכות שצריך בלעם הם עשר לפי שב' הברכות שצריך לישראל
 (ר"ל מה שצריך לישראל לבד בלי התחברות אומה אחרת משה"כ בברכה רביעיית הם אחר
 קללת מואב וכל האומות שאמר ומחן פאתי מואב וקרקר וגומר וגם בברכה רביעיית איז
 מפורש ברכה לישראל אך הדיע מה יעשה לישראל למוצא ולאומות) הם כפולים מתחילה נוסר
 הברכה מהקב"ה לבלעם וכו' מה שצריך בלעם לישראל וכו"ם וישם ה' דבר בפי בלעם וכה
 חדר. וכן בכל הג' ברכות ומלא סג' ברכות הן ששה שכל אחד כפול ד' הותרות הכל צמד
 הם עשרה ולכן מתחילה אחר בלעם והשבתי אחכס דבר כאשר ידבר ה' אלי. רוח בשני חייבו
 דברים אלו והשבתי אחכס דבר הוא הברכה חפי בלעם על ישראל. כאשר ידבר ה'. הוא
 מה שנאם' חפי הקב"ה לבלעם וכאן אחר ואדעה מה יוסף ה' דבר עמי לא אחר צ"פ דבור
 פי רוח בזה על ד' האחרונות שסס לא הו' רק פעם אחת הדיבור מה שדיבר בלעם בעצמו:
 (כ) אם לקרא ק'. קריאה בלבד ולא לקלל: (ואך כו'). הוא שני מנינים לישראל תורה וברית
 חסו ואך את הדבר): (כא) ויקם בלעם בצקר. סוד המחשבה לכך אחר בצקר וכח"ם (מיכה
 ג' א') בצור הצוקר יעשה והוא סיומא דמחשבה. ויחשב את אחתו הוא המעשה. ויך הוא
 הליכה. ש"ג דברים המשמשים את האדם עינים בראש דיים צבויים רגלים צבטן שסס בג'
 ומקומות של כלה האדם רב"ג. ולכן כחייב כאן כל אלו הג' ויקם בלעם בצקר הוא רוח על
 עינים שחייב לקימות האדם בצוקר ומשמין העינים כי מיד הוא פותח עיניו קודם לכל דבר.
 ויחשב את אחתו הוא רוח על הדיים וכח"ם צואר שחבטו בכל מימי כשופין. ויך עם שני מואב.

אדרת במדבר אליהו

שכל הסליכה סיה עשה כפיס ולקך כתיב עם שרי מואב סהקסמים בידם וכמ"ס למעלה וקסמים בידם ועד זכ נתיבז כחלאך ג"כ גב' חקומות: (כז) והוא רכב על אחט. סכחמור חקור סטומחה ומימינא אך דמרה דדיה איח זיה נהורא דיק וולך כתיב באברהם ויבש אח חמרו וכן במשה ומיסי (ור"ל סכוא זכר) אכל כאן כתיב ויבש אח אחט. והוא רכב על אחט (והיא נקבה כידוע) וכן במשה כתיב עני ורכב על חמור: (כח) במקל. אמרו צובר דף ר"ח ע"ב מה כתיב אח האחיין במקל אטעין לה ואלביז לה בזירחי דינא קשיא חקיסא. במקל לא כתיב אלא במקל (פוק חמי כמה חקיסא חכמחה דהסוא רשע ותיאובתא דייס לאבגשה לטון לישראל דהוא אבגה לנפקא מרשוחא דלעילא בגין דתיאובתא דידו לאבגשה לכו לישראל) והוא סוד עק"ב כפל הדיים כידוע בסוד הימודים ח"ס מקל דווקא לא במקל ועמד כחלאך גב' חקומות עד ג' עלמין סחס לו הדרך בכל סג' עלמין כח"ס צובר (לס) ואפס אח הדבר אשר הדבר אליך אחו הדבר. למעלה אמר לו כחלאך במעשה אחו מעשה וכאן אמר דיבור אחו הדבר ולקך אמר כאן ואפס שלא ידבר סוס דיבור זולתי אלה. אחו הדבר. הוא אלף ו"ג יארוין סימחא דסס מ"ב: (לח) היכול אוכל דבר מאומה. אמר לו סיים במעשה ו' דיבור וכמ"ס למעלה בפסוק וקסמים בידם וכן ס' אלא הברכות בשני ברכות ס' במעשה ספק וכמו סכתוב ואלכה אזלי וגו' אקרה כה ובפעם סלשית כתיב ולא סלך כפעם בפעם יסח אל המדבר כ' סכוא דיבור וכל זה רוח לו בלעס ויחדס אך לא ידע מה נבא. וכן הוא מלמעלה למעלה מעשה דיבור מחשבה. היכול אוכל. סס שני מרגלאין מרגלא חחאה ועילאס. דבר. הוא סיכחא שבעיניס: (מ) ויבנה בלק בקר ולאן. כולס לכדו של בלעס וחחילה סלח אוחס לבלעס ואח"כ הקריב הקרבנות על המחב וכמ"ס ואוחי סלכת אחרי גוף: (נ) פר ואיל במחב. פר ואיל עד אברהם ויחמך כח"ס שמות בידים חתפס אכל ביטקב אין לסס אחיה כלל שמטתו סלחה ולקך לא הקריבו כבסיס. והנה כל אבסן כלילס בשבעה וכמ"ס צובר בראשית והנה שבעה נרוחיה עליה שבעה ותבעה מוציקות כ' וכמ"ס צובר פ' בראשית סוד אח"ס בט"ע ולקך הקריבו שבעה פריס ושבעה גליס כ'. יסוד פר ואיל וכבש פר הוא ב' שמות של מו"ב בגיולפיהון ביודין איל הוא סס של הדעת כח"ס י"ס סכוא כולל מו"ב וגיולפין באלפין כידוע בסוד המרגלא סכאן הוא באלפין: וכבש הוא כולל שייס וכן המחב הוא כולל כל ג' שמות עם סקן של א' של כתר. ועד פר הוא שני מילוחין של קס"א. ואיל הוא שמות עלמין סוד אהיה אשר אהיה ואחד הוא נעלס. וכבש הוא כולל שייס: ואמר סתיבז על עלנך כל חקיס סלחור התיבז הוא רוח הקודס בסוד העולה וכמ"ס צובר פ' ע' כידוע בסוד אלד ומייד ותנח עליס הרוח וסס ג' שמות של תשכנא שבהס נבנה המסכן: (ג) אולי יקרה ס' לקרתי. סהנבואה היא בג' דרגין סא' הוא סהנבואה בזה על סארס וכמ"ס ויד ס' היסה עלי. סב' הוא בראיה וכמ"ס חזון ישיסו וכמה פעמים לסן חזון סכוא ראיס. והג' הוא דבור סהסס שולח הדבור לפיו וכמ"ס ונחתי דברי בפיך והדיבור והראיה כלולין יחדיו וכמ"ס כי לנביא סיוס יקרא לפימס וגו' וכאן סזכיר כל סג' דרגין יקרה ס' לקרתי. הדבר מה יראי: (ד) ויקר אלהים אל בלעס. בראשונה נאמר אלהים ובסמיס סס סיוס ויקר ס' ובסליסית לא כתיב אלהים אלא רוח אלהים. הוא יודע מעדי גבר ותנח עליס סרוח גבי אלד ומייד מלמעלה למעלה. וכה הדבר סוד פס כל סנביאייס בכה ומשה נתנבא גס בזה סהס כוללס ו' שמות מה סוד וכס הדבר ו' מכ"ה ומשה נתנבא בלספקלריא סמאירס סוד ז"ה וכן אמר לסן. והנה ברכת בקך זה שלס פעמים ג' שמות בג' ברכות:

סחדורא תניינא

(ב) וירא בלק בן לפיר אח כל אשר עשה ישראל לאמרי. הדקדוקי' רבו למה יחסו בלק בן לפיר וכי לא סיה די בלחמורו בלק ועד מה דכתיב אח. כל. אשר. שלסס חיצות חסמים כל

אדרת במדבר אליהו

כל א' וא' מתבזרזו כמו שיחבאר ועוד כמה דקדוקי' ואין להאריך וסעמין הוא כי ג"פ סוכה אמורי
 חבני ישראל הא' מה שסוכה לפניהם במדבר שלקחו מהם ארץ סימון ועגו והסיי מה שכבשו
 א"י סוכה ארץ שבעה עממים והשלישית יסיה לעמיד לבוא כמו שכווננו ע"י נביאי האמת כמה
 פעמים וזה רוח צב' תיבות אלו א"ת כ"ל אש"ר: א"ת. הוא בכל חוקים כמו שכל לדבר אחר
 חבו מה שראה שסיכה ארץ סימון ועגו. שנקראו אמורי שהם רק טפלים לארץ ישראל שבעה
 עממים. כ"ל. הוא מה שיכו בני ישראל כל השבעה אומות. אש"ר. הוא מורה על שיכו ישראל
 את האמורי לעמיד לבוא ואשר הוא לשון לע"ל כח"ש ואשרו אחכם כל הגוים כו'. וכל הג' אלו
 ראש בלק בן לפור ע"י ג' ראיית כי ידוע כי ג' מימי ראיית יס' הא' הוא ראייה חושית שכל
 האשים רואים. וראייה הטיה רוח הקודש ולכן תמלא שכל ספר קבלת אחר שהע"ה וראיית
 את כל המעשים וכל ספר קבלת מלא חלוקה ראייה שהוא היה רואה הכל ברא"ק. ועוד
 יס' ראייה והוא ראייה נבואית שהא' רואה נבואה והיא למעל' מרה"ק כמו שמלנו בניבאים כמה
 פעמים לשון ראייה כי לנבוא היום יקרא לפנים הראה (שמואל א' ט' ט') אי זה בית הרוואה
 (שם י"ח) וכל ג' אלו היה צבלק בן לפור ובג' אלו ראה בלק. בראייה חושית ראה מה שעשו
 עכשו לסימון ולעגו חבו בלק סתם ובראייה הטיה שהיא רה"ק ראה מה שיטעו לו' אומות חבו
 בן שהוא רה"ק שהיא כמו בן וטפילה לנבואה כמו בן לאב. ובראייה השלישית שהיא נבואה
 ראה מה שיטעו לע"ל חבו לפור שנבואתו היה ע"י לפור כמחזק צוהר ונבואת בלעם ע"י אחמו
 ולכן קוראו הכוזב בלעם בן בעור שחרגוס בהמה בעירא וידוע כי יס' ארליים ואיריים ובלק
 היחה נבואתו מאירי שהוא הלפור חבו וירא בלק בן לפור ג' ראיית ראה מה שיטעו ישראל צב'
 זמנים כח"ש: עשה ישראל לאמורי. ידוע כי בכל דבר הנעשה לריך להיות פועל ונפעל ואעפ"כ
 אם ה' לא יבנה כו' כי אם אין הקב"ה עזר במעשה ההוא אין בה כלום ואינה נעשית וכח"ש
 אם ה' לא יבנה כו' הוא עמלו בזויו. הם הפועלים. זו. הוא הנפעל שהוא הבית ואעפ"כ אם
 ה' לא יבנה הכל הוא וכן אמרו ג' שותפין באדם אביו ואמו והקב"ה. וכשהקב"ה טוטל חלקו
 חלקם מונה לפניהם וכן מלנו בלדוניה בן חגיית שאח' אל בת שבע הלא ידעה כי לי היחה
 התולכה הוא הנפעל מחמת שאני גדול בשנים משלמה ועליו שמו כל ישראל פניהם להחליק אחתי
 הוא הפועל' שכולם ראו להחליק אחתי ואך על פי כן ותסוב התולכה לשלמה כי מה' היחה לו ממלא
 שכל דבר לא יעשה בפועל ונפעל אלו לא יעזור השם על זה: עשה מה שינארו לעמיד לבוא
 וכמו שכתוב למענו למעני אעשה. ואע"פ שלא עשה עדיין כתיב בו לשון עשה שהוא לשון עבר
 כי דבר הנכתב בפנקסו של הקב"ה אף שלא נעשה הוא כאילו כבר נעשה כמו שמלנו כתוב ואשים
 את הריו שמחה והלא כמה יושבים שלים ושקטים וכתיב ואשים ספירוסו לשון עבר דמשמע
 שכבר עשה. אלא סעמין הוא כיון שנגזר אלא הש"י כך כאילו כבר נעשה ולכן תמלא בכמה מקומות
 אשר נחתי לבני ישראל אף שלא נתן עדיין כאילו נתן כבר: ישראל. זו נלוח שבעה אומות שהיה
 בזכות האבות חבו ישראל. ישראל סבא. כי כל האבות נכלקן ביעקב אבינו ע"ה שנקרא ישראל
 כי נלוח ז' אומות ה' ע"י זכות אבות דכתיב צפ' עקב אל תאמר בלבבך בצדקתי הביאתי ה' לרשת
 כו' ולמען הקים את הדבר אשר נשבע ה' לאבתיך נמלא שכיבוש ז' אומות ה' ע"י רשעת הגוים
 ובזכות אבותם: לאמורי. עוד ראה כי מה שללחו סימון ועגו הוא רק ברשעת הגוים שהן
 האמוריים ולא ה' שיתוף דבר אחר רק מה שהאמוריים היו רשעים חבו לאמורי בלבד בשביל
 שהוא אמורי לכן נלחם ישראל: ומה שהזכיר אלא נלוח ז' אומות ישראל ולא הזכיר א' משאר
 האבות ידוע כי יולח מנרס ה' בזכות אברהם והליכה המדבר ע"י זכות יצחק. כיבוש א"י
 ע"י יעקב. ולכן נקראה ארץ ישראל על שם ישראל סבא: ג' עלמין צ"ע וכל א' כוללה מנ'.
 מלחמה למעלה. והארץ. היא עשירית. ג' עלמין הם בסוד ח"ק ט"ר יש כח"ש מי האים הספן
 חיים אובי' ימים לראות טוב נטר לשוקד מרע כו' סוד מרע כו' בקש שלום כו': בלק בן לפור.
 עלמא תחאה מלחמה למעלה: את כל אשר. עלמא עילאה וכולשו מלחמה למעלה: את. את

אדרת במדבר אליהו ע

השמים כו': כל. כל הנחלים הולכים אל הים. אשר. אשר הולאחיד. אשר קדשנו: עשם ישראל לאחרי. עלמח אמונתי מלמעלה למטה כי בנזקבא מלמעלה למטה בנסח חסר"ק דכורא מלמעלה למטה בנסח חסר"ק וסמ"ך ליה עלמח חתאה כי לעולם עלמח חתאה סמ"ך לעלמח עילאה כמו שנאמר וא חתענ על ה' והכרבת"ך על בנחתי אר"ך והאלכלח"ך נחלת יעקב אב"ד: אח כל אשר עשה ישראל לאחרי. הוא הב' ראיות וגם כן ראה כל הפעשה שבנל"ס ב'. עשירית יח לה מנרמח בלום וכן כאלן ראיה בלא שום דבר אינו כלל אבל כל כולל מוג'. אח כל אשר ידע כי י"ם נחלקים על (א' ו' ג') ובחיהם התחמונה כוללח כל מה שלמעלה וכו' אח: דרגה החתאה. כל. הוא כולל כל ה"ק. אשר. הוא עלמח עילאה אשר קדשנו אשר הולאחיד: (ג) ויגר מואב חפני העם מאד. ויקן מואב חפני בני ישראל. עתה ילחכו הקהל הדקדוקי רבו בזה שקורא לישראל בג' מיני שמות בתחילה העם ואמר כך בני ישראל ולנסוף הקהל. ועוד כמה דקדוקים. והטעון הוא כי כבר כתבנו למעלה כי ראה בלק סג' פעמים ילחכו בני ישראל אוחס. א' מה שראה עתה דהיינו אר"ך סיחון ועוג והסניה אר"ך ז' אומות והב' לע"ל והם נרמזים במלות אח. כל. אשר. דהיינו בסדרן ואמר כך במלות עשה. ישראל. לאחרי. הסדר הוא למפרע דהיינו תחילה מרמז לע"ל כח"ש לעול וגם בפסוק הזה נרמזין כל הב' למפרע. ויגר מואב חפני העם. זהו לע"ל וכו' חובת העם כח"ש הן עם לבדד ישכן שלא יהיו אלא הם לבדד ולמה ירא אוחס כי רב הוא פי' שהם הרבה מאד והטעון הוא כך כי לע"ל בתחילה המחיים יקומו כל מחי ישראל אבל מח"ה לא יקומו ולכן יהיו בני ישראל הרבה מן האומות ועוד כח"ש והטיבך והרנך מאבחיך כו' ואף שעתה הם מעט כח"ש כי אחס המעט וכל הפעמים חכו ויגר שהיה ירא מהם מואב לפי שבכל הב' פעמים הם נלחמים בהם תחילה דהיינו במלחמה של עכשיו ואף שלא היו נלחמים עמו אבל כל סביבותם היו שוללים והורגים. והסניה בימי דה ויחד אוחס שני חבלים להחית והחבל הנשאר היו לו לעבדים ועוד כתוב מואב סיר רחמי פי' כלי טעלוי רוחנין ושופכינ הויים וכל כך בזה ארוהו והב' לע"ל דכתבי ועוד כתוב מואב תחתי כהדום מחנן במו חדמנה וכח"ש ומחן אח פלתי מואב דקאי ג"כ לע"ל והכו כי רב איהו הרבה מאד. ויקן מואב חפני בני ישראל. זהו מלחמת דוד שקט במייהם בימיו כי שני חלקי המית אוחס וחלק השלישי אחר עליו סיר רחמי והיו לו לעבדים ונחמכו מאד בעיני עולמם חכו חפני. בני ישראל לפי שהדוד שהיה בימיו של בלק היו נקראים ישראל והדודי הבאים לאחריו בימי דה נקראו בני ישראל. עתה ילחכו הקהל. הוא מלחמה של עכשיו ואמר הקהל לפי שהגרים והערב רב הנתחוספי על ישראל הם הנקראים קהלת יעקב. לפי שהם נקראים עליהם וכח"ש הקהל חקס אחת כי ודאי לא ילאו מן הענן לבה זו סביבותם אלא הערב רב שעמדו מחן לענן הם בזו ולקחו את כל סביבותם כי ודאי במואב עגמו לא היו רשאים ללחום עמו כמה שכתוב אל מאר את מואב וגו' אלא ילחכו סביבותיהם כלמחך השור שאין זו ברכה. (ד) ובלק בן נפור. ידע כי יש ג' דברים עולם שנה נפש. וישראל נלחום למואב בכל ג' דברים הללו האחד מה שלחום עתה הוא שנה כמו דבר הנחמדש בשהם זו ומה שלחום דוד הוא נפש כי לא לקח את ארנס כלל רק הנפשות הרב ויניחם שיהיה לע"ל הוא עולם שיקמו את ארנס כח"ש ארום ומואב משמעחם ובני עמון משלות ידם וגו' חילו הם קיני קמי קדמיני שנתנו לע"ל לישראל. חכו ובלק בן נפור מחך למואב. למואב כולל שני דברי' א' עולם והסני נפש לפי שבחיבת למואב וכלל האש' שבמואב והארץ מואב חכו עולם נפש. בעת ההוא הוא שנה. בפסוק ראשון יש עשרה חיבות ובשני י"ג הכי כ"ג ואח"כ בפסוק השלישי כולל כל הכ"ג חיבות ואח"כ בשני פסוקים כל א' כ"ח חיבות דהיינו בפסוק וישלח מלאכי' ובפסוק ועתה לכה כו' כנגד כ"ח מיני קסמים שהיה לבלעם (ה). ושלח מלאכים אל בלעם בן בעור. ג"כ ג' מדרגות בלעם הוא החוסי. בן הוא רש"ק. בעור הוא מדרגה דנבואה וכח"ש למעלה גבי בלק אלא דבלק היה מנפור שהיה מאחיר ובלעם מנבחה שהרגום בזהם בעירא והוא ארזי ובלק היה גדול במדרגתו מבלעם אלא דבלעם היה ידע לכון

השעה

אדרת במדבר אליהו

השעש: פתורה אשר על הכתר ארץ בני עמו. פתורה הוא שם העיר אשר דר שם בלעם. אשר על הכתר. הוא שם המוקום שהעיר עומדת סמוך לו והוא הכתר הידוע שהוא פרת וכח"ש וסם הכתר הרביעי הוא פרת ועשם למה לפרת קורין ותר סתם וגם קשה מלה הוא דכתיב והכתר הרביעי הוא פרת ולא אחר הוא גימון הוא מדקל וכענין הוא שהכתר היוצא מעדן הוא בעלמו כנקר' פרת חלל שמונת יולאן ג' ראשי והרות אחרו' דהיינו פישון גימון מדקל. ופרת בעלמו סוף' לו להלן ולכך אחר שם האחד פישון כו' וסם הכתר הרביעי הוא פרת הוא הכתר בעלמו היוצא מעדן חכו שאמרו בגמ' כל הנהרות אמצטיאם שלסם פרת ועוד אמרו הטרד מפרת אסור בכל הנהרות (והוא גמרא מפורשת בצבורות דף ר"ה ע"א וב') לפי שהוא נכלל בחוף כל הנהרות וכמו שכתבתי למעלה: ארץ בני עמו. סימן האומה כי מארס היה בלעם: פתורה. הוא חרבו של שולחן כי נבואתו היתה הכל ממוקם הקדושה זה כי היה לו שולחן עם קסמיו והוא להשפיע עליו משולחן שנמדקש: אשר על הכתר. הוא עד הכתר והכר ילא מעדן: ארץ בני עמו. מדינת ארץ כשפים שנאח' כי חללו מקדם (ישעיה ב' וי'): לקרא לו לאמר. ג' דברים קריאה ואמירה דבור וידוע כי הדבור הוא המיוחד כשמדבר אחד אל חבירו פנים בפנים משא"כ קריאה ואמירה שאינו אלא מלמד שיאמרו לו הדבר וכאן היה כולם. לקרא. זכור קריאה. לאמר כה עס ילא מומרים. הוא אמירה דהיינו אמירת השלמים. לו. הוא דיבור שדבר לו פנים בפנים: עם ילא מומרים. הנה כסה את עין הארץ. ג' דברים כנגד ג' מוקומות שהיו שם בני ישראל ח' בומרים. והשני צינחאם שהיו במדבר. והשלישית בא"י וכן עד ג' אבות כדלעיל ולכך אחר כאן ג' דברים הנה עם. שאינו חשוב כלל וכח"ש בן ישי ולפי שלא היה מחשיבו לא ראה לקראו בשמו המיוחד לו וכן כתיב בני איש כו' חכו עם שאינו חשוב כלל: ילא מומרים. שומעלום ילאו שלא ברשות כלל: הנה כסה את עין הארץ. פי' עין השמש. מעורבבין ובכל סדר כלל וכענין שנא' בארבה ויכס את עין כל הארץ וכתיב חוף ארץ לארבה חכו בג' מוקומות. עם. הוא בומרים. ילא מומרים. הוא ינחאם והליכתם במדבר. הנה כסה את עין הארץ. הוא ביאת ח"י ולפי שכבר כבשו סימון ועוב שהיו שומרין לא"י לכך אחר שחפו את עין הארץ שכבר כבשו. וכנגד ג"ד חלו אחר ג"ד (ו) ועתה לכה נח ארצה לי את העם הזה. דהיינו העם הנבזה. חולי אוכל וכה זו. כנגד מה שעומד' עבשו סמוכים חללו. ואגרשו חן הארץ. הוא לגרש אותם מח"י. וכן בלעם אחר כל בג"ד להקב"ה (יא) הנה העם היוצא מומרים. ויכס את עין הארץ. עתה לכה קבה לי חכו חולי אוכל להלחם זו וגרשתיו. וכנגד כל ח' חללו אחר בלעם ברבה היסך הקללה על מה שאמר שהוא עם נבזה אחר הן עם לבדד ישכן שסם חסויים מאד ואדרבה הם היו לעם חשוב וגדול בומרים וכח"ש יורד חלרימה בחחי מעט ויהי שם לגוי גדול מעטם ורב. חיי מנה עפר יעקב וזה ראה שחשבים מאד שאפי' עפר יעקב מומן ארון ומחשבין אותו. וכנגד מה שאמר ילא מומרים שילאו מעלמם אחר כפעם השני אל מומיא' מומרים ולא כמו שאמר שילאו מעלמם אלא הקב"ה הוילאם ומה שאמר חולי אוכל וכה זו אחר לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישחה שאדרבה הם יברגו את חויביהם וגד מה שאמר כפעם ג' הנה כסה את עין הארץ שאין להם סדר כלל וכן מעורבבין אחר מה טובו חלוק יעקב ומכנתוך ישראל אדרבה שיושבין בסדר וכן מאד. וכנגד מה שאמר וגרשתיו אחר כרע שכב כארי וכלביא חיי יקומנו שלא יוכלו להצריח אותו. עמלק. ראשית גויים עמלק. ובכל ראשית ארנות וכח"ש וחסיה ראשית מומלכתו בכל ונקראתה רישא דדהבא בלעם בלק הוא צב"ל עמ"לק. ג' חלקי העולם הם וכן שמים וארס וארץ ומכוין רנה בלק לעקרם. הנה עם. הם האדם. ילא מומרים. הוא שמים שהקב"ה בעלמו הוילאם והוא בשמים וכח"ש חיי ולא מלאך כו'. את עין הארץ. הוא הארץ: (ב) ויאמר אליהם אל בלעם לא תלך עמהם. ידוע כי ענייני האדם הם ג"ד דבור מעשה ומחשבה אלא שנמעשה יש כמה מייים. הכולל שכוין הוא הליכה כי ד' מיי מעשים הם וסם ד' מיי חושים בגוף והוא חישה בגוף. עשיה. שימוש ציד. הליכה.

אדרת במדבר אליהו

והס ר"ח מעשה וכוון נגמרון בהליכה והיא הכוללת כוון ולכך אמר לא חלק שיהא גמר המעשה ולכן כתיב כמה פעמים אחרי ה' חלבו את האלהים החלהך נח לפי שהוא עיקר המעשה ה' מימי חושיים יש בראש. ראינו שמעשה רוח דיבור. ודיבור הוא הכוללת לארבעתן. ה' מימי חושיים יש במחשבה. שומר. ודמה. ושותף. ומחשביי. ומחשביי הוא הכולל ולכך אמר כל בג' דברים אלו לא חלק עמכם הוא הליכה. לא חלק את העם. דיבור. כי צריך הוא. שלא ימסבו עליהם אפילו ומחשבה רעה והשני דברים הליכה ודיבור הן צרשותיו של אדם משא"כ מחשבה שהיא ביד הקב"ה. כי צריך הוא ראשית עלמין הוא ר"ע בגימטרי' אלו ג' עלמין והוא מר"ו חיצון אחוון גילופין וגילופין דגלופין והס ג' שמות ע"ב ומ"ב ו"ב בג' לשונות חבו כי צריך הוא: (טו) ויסף עוד בלק שלח שרים רבים ונכבדים וחלה כו'. פירש על דרך שאמרו בגמרא ירושלמי לפי כבוד הנכבדים היו יולאים ופריך ומאי כבוד איכא בנכבדים ויולאים ומשני לפי ריבוי הנכבדים היו יולאים חבו שאמר רבים ונכבדים שהיה כאן שיהיה ולפי כבודו שלח נכבדים וגם רבים שהיו רבים צמין וגם נכבדים ושיהיה כבוד הוא: (כ) ויאמר לו אם לקרא לך צאו האנשים. פי' שלא צאו אלא לקרוא לך קום לך אחס אצל לא לקלל ואעפ"כ הלק בלעם וכוונתו היה לקלל לך כתיב ויחר אף אלהים כי הולך הוא לפי שכלך לקלל חס לא לזה לו הקב"ה כלל כי לא לזה לו רק ההליכה לזד אצל לא לקלל ומה שאמר קום לך אחס ג' חיצות רחוק לו שיאמר לו בלק ברח לך אל מקומך. ברח. נגד קום. לך נגד לך. אל מקומך. כנגד אחס. שתייה שיהא לאנשי מקומך וכן נאמר ויקם בלעם וילך וישב למקומו. קום. נגד ויקם. לך. נגד וילך. אחס נגד וישב למקומו שנעשה כוונתו שישחלק ממנו הנבואה: בג' מקומות עמד המלאך פעם אחד ולב צורך וחס האחין וחלק צדקה. ובפעם הב' עמד במשעול הכרמים גדר וזה וגדר וזה ותלחץ האחין. ובפעם הב' אשר אין דרך לטעות וחרבן. ואמרו במדרש סימני אבות הראה לו ולהבין זה הוא כך כי ידוע שאברהם הוא ימין ויחלק שמאל ויעקב באמצע חבו בפעם הראשון עמד בדרך ונטעה לשמאל כי מימין: לא יכלה לילך כי אברהם נקרא ימין ובפעם השני עמד גדר וזה וגדר וזה לפי שעכשיו נחוסף אז זכות יחלק שיהא משמאל והוכרחה להלחץ ובפעם השלישי נחוסף זכות יעקב שהיה באמצע אז וחרבן לפי שלא היה לה מקום כלל וכנגד ג"ד אלו ברכם בלעם בפעם הראשון אמר וזה אקוב כו' כי מראש זרים אראנו הן עם לבדד ישכן וחוה שלא הי' יכול לקלס ובפעם השני אמר הנה צדק לקחתי פי' מה שברכתי כבר איני מחחרט עליו וצדק ולא אשיבנה שגם אצדק עוד להם חס נחוסף בזכות יחלק ולכך ענה לו בלק גם קב לא חקבנו גם צדק לא חצרכנו כנגד השני דברים שאמר בלעם הנה צדק לקחתי וצדק ולא אשיבנה ובפעם השלישי אמר בלעם מצרכיך צדק ואורריך ארור לא הניח כלל שום מקום שיחול עליהם קלה ואדרבה המקלס יסיח מקולל חבו ואורריך ארור ולכך ענה לו בלק ועתה ברח לך אל מקומך לפי שעתה אינו מנפה כלל שיקלס ולכך אמר לו ג"כ ג"ד לא חלק עמכם במעשה. לא חלק. דיבור שאף צביתו לא יקלס. כי צריך הוא שלא יקלס אפילו במחשבה או מה שאמר ג' לשונות הללו לפי שכליות החורים הם מלכות עשה ומלכות לא תעשה והלימוד בחורה. והלימוד כוללת שתיים עשה ולא תעשה ועשה הוא נקרא ימין ול"ת נקרא שמאל כי ידוע דרך האדם שרוצה לעשות אחי דבר. ביד ימין הוא עושה הדבר וביד השמאל הוא מחזיק הדבר שלא יפול או שלא יתרחק וחוה כמו לא חשש' שהשמאל הוא על הלאו שלא יפול שלא יתרחק כו' אצל הימין הוא עשה עשה השלישי' היא הלימוד כוללת לשתיים ולכן (חמאל) שב"פ נאמר לבלעם והאכיריחו על ענין הליכה פי"א אמר לו הקב"ה לא חלק עמכם ובפעם השני אמר לו הקב"ה קום לך אחס ואך את הדבר אשר אדבר אליך אחרו חשבה ובפעם הב' אמר לו המלאך ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אחרו חזר וכו' וזה רח לב' מינים הללו לא חלק הוא לא תעשה. ואח"כ את הדבר אשר אדבר אליך אחרו חזר וכו' וזה רח עשה ואח"כ אחרו חזר הוא הלימוד שנקרא דיבור וכלל זה לא השגיח בלעם: (ל) ותאמר

באחין

אדרת במדבר אליהו

האחוז אל בלעם הלוח חנכי אחקך. טענה עמו הלא אחת הולך הכל לקרא' נחשים ונחש ינחש וזהו לא חשיבה בסימיונים כאילו שקרה לך שאינם כלל מדרך הטבע שאם תאמר שאינו לומר בטיילך הדרך אחקך. הלא חנכי אחקך זה זמן רב ובקי אני לילך יאם תאמר שלא היית רוכב עלי בשום פעם אשר רכבתי עלי מעדך בהסכן כו' ואעפ"כ לא קרה וקרה כזה היום אין זה כי אם מן השמים ואחת איך חשיבה לכל זה. בעשרה נסיונות נחמה בלעם הרשע ובכיון לא השגיח בהם: ה'א'. בפעם הראשון שבאו השלוחים שאמר לו הקב"ה לא תלך עמם: ה'ב'. בפעם השני שאמר לו אם לקרוא דווקא אם לקרוא ולא לקלל אזי קום לך אחם: השלישי וחתם האחוז מן הדרך: ה'ד'. ותלחץ האחוז: ה'ה'. ותרכץ האחוז: ה'ו'. ויפתח ה' את פי האחוז: ה'ז'. ויגל ה' את עיני בלעם כו': ה'ח'. במחצות הראשונים בצמות בעל. ה'ט'. בראש הפסגה: ה'י'. העשירי בראש הפעור הנשקף על פני היסיון: כנגד עשרה נסיונות שמוחז'א"ה ע"ה בכיון ובלעם הרשע עבר על כוון ולא השגיח בהם כלל וכנגד כן כתיב כאן עשר פעמים' מלאך ה': (לו) אשר על גבול ארץ אשר בקנה הגבול. ואח"כ כתיב ויקח את בלעם ויעלהו צמות בעל וצפעת ב' ראש הפסגה וצפעת ג' ראש הפעור הנשקף על פני היסיון להבין זה שצפעת בראשון ילא לקראחו ובשלהם האחרונים העלה את בלעם לשם. ויראה פי' לפי שכתוב בדברים ב' פסוק י"ד ט"ו קמו ועברו לכם את נחל זרד ועבר את נחל זרד והימים אשר הלכנו מקדש ברנע עד אשר עברנו את נחל זרד שמונה ושלשים שנה עד חס כל הדור אנשי המלחמה מקרב המחנה דחמטע שבנחל זרד פסקו מימי מדבר למות חס ידוע שלא פסקו מימי מדבר למות עד שזכנשו לקנה הארץ שכבשו דהיינו ארץ סימון ועיג וכתיב ב' חקת כמה מסעות מנחל זרד עד שבאו לא"י וי"ל דבאמת נחל זרד היה קנה הכנס לא"י אך נפרש חמילה א"ך היה סדר מסעם ומחילא נבין זה הנה רש"י פי' ב' מסעי ג' ארעות יושבים בדרומה של א"י מנצרים ואדום ומואב ומנחל לפירש"י היה אדום במזרח דרומי ומדבר נן שחט שם ישראל דהיינו בקדש שחטם שלחו ישראל ובקשו ממך אדום שיניחם לעבור בארצם ע"כ היה במקטע דרומית מזרחית מוחם כח"ש ב' מסעי והיה לכם פאת עב ומדבר נן ע"י אדום וכן ביסוע ט"ז א' אל גבול אדום ומדבר נן עבדה ומקלה חיוון הרי מבוחר שמדבר נן היה במקטע דרומית מזרחית מוחם וא"י לפירש"י ע"כ ל"ל שמדבר נן היה קדש היה ללד שני של ארץ אדום ואדום היה למטה סימנה דהיינו למטה מקדש וארץ אדום עומדת במזרח דרומי מוחם ואח"כ ויסעו מקדש שסימנה ללד הסי של ארץ אדום ובאו להר החר והם מח אחרן כח"ש על גבול ארץ אדום ואח"כ כתיב ויסעו מחר החר דרך ים סוף לסבוב את ארץ אדום והלא כבר עברו מזדום כולה לך נראה ודאי דארץ אדום עומדת במקטע דרומית מזרחית למעלה וסוף מקומה של אדום תחתה א"י וקדש היה מדבר נן היה למטה סימנ' והיא במקטע מוחם ומדבר נן הולך ע"פ כל רחבה של ארץ אדום עד א"י מוחם וקדש היה עיר בקנה מדבר נן ללד בני ישראל וכשבאו לקדש שלחו לבקש שייחם חלק אדום לעבור במדבר שלו שדרך שם היו יכולין ליכנס לא"י חייב וחסו שאמרו לו והנה אנחנו בקדש עיר קנה גבולך שהמדבר הוא גבול ארץ אדום וקדש היה קנה הגבול ללד ישראל ולא הניחם ולפ"ז מיושב נמי חס שאמרו לא נעבר בזה ובכרם ואם בקשו שייחם לעבור דרך המדינה הא"ך שייך לומר שדה וכרם במדינה אבל כשנאמר שרט לילך דרך המדבר שסוף מקום שדה וכרמים אז מיושב שפיר ולא הניחם לעבור בגבולו וכוונתו לילך לסוף ובאו אל הר החר שסוף גבול אדום וחר החר היה מסוף מעט ללד דרום וקדש היה ללד לפון חס מח אחרן וכח"ש על גבול ארץ אדום ואח"כ כתיב ויסעו מחר החר לסבוב את ארץ אדום שטעמו הוצרכו לילך כל דרומה של אדום וכלו למעלה מארץ אדום הרבה עד שבאו למזרח ארץ מואב ובהם הלכו ג"כ כל מזרח אדום אלא לפי שלא הלכו סמוך לארץ אדום אלא הלכו למעלה הרבה מדרום ללד לפון עד שבאו עד ארץ מואב וכלו מזרח מואב ובכל הדרך כזה דהיינו מחר החר עד ארצות לא חנו כי אם בשחי מקומות ללמנה פון וכן כתיב ב' מסעי ויסעו מחר החר

עב אדרת במדבר אליהו

יחטו בללמנה ויסעו מללמנה ויחטו בפוקן. וכתיב ויחטו באבת ויסעו מאבת ויחטו בעיני העצרים במדבר אשר על פי מואב מוזרח השמש ומשם נסעו ויחטו בנחל זרד והוא דין ג' וכן כתוב במסעי ויסעו מעיים ויחטו בדין ג' ואח"כ משם נסעו ויחטו מעבר ארנון אשר במדבר היא מצבול האמרי הוא עלמן דבלתימה האמור במסעי חבו כי ארנון גבול מואב בין מואב ובין הארץ נחלא נחל זרד הוא דין ג' ולכאור' יקשה היאך בא ג' ליקח נחלו עד דין ג' שסוף ינאל הרבס מנחלת ראוון שהרי ראוון לקח מערוער אשר על שפת נחל ארק ולקח גם דין ג' שסוף בחרך הנחל שהוא נחל זרד אלא דברכו משה לגד וטרף זרוע אף קדקד שלקח נחלו כמו קדקד ד' מזרח ולקח נחלו צלי מזרים לפי שראוון ומונשה היו להם מזרים. בשורי ומעבתי למונשה ולראובני גבול בני עמון אבל לגד לא היה לו שום מזר וגם לרוחב א"י לקח נחלו כמו זרוע ג"כ צלי מזרים ועד הנחל לקח ולכך נקרא דין ג' והוא שכחוב בריך מזחיב ג' שאין לו שום מזר כלל ולכך כתיב דבברים קמו ועברו להם את נחל זרד כי שם כלו מחי מדבר לפי שנחל זרד הוא הנקרא דין ג' וצו החמיל נחלח א"י שהוא ג' וכתיב על כן יאמר בספר מלמחה ה' את וכן בסופס ואת הנחלים ארנון ואשד הנחלים אשר נטה לשבת ער וישען לגבול מואב ומשם בארה הוא הבאר כו' דמשמע ששם נחמה להם הבאר והלא הבאר היה להם זה כמה שנים וכמה מקומו' שעבר עממס וגם כן אח"כ כתיב מקומוח אחרים וממדבר מתנה כו' שאין להם פי' כלל אבל לפי' נראה הכל על יכון ונחלא כך פי' את וכן בסופס פי' בסוף מדבר אדום שהלכו הכל במדבר אשר על פי מואב עד שבאו לויב חבו נקרא זמל זרד דין ג' ולכך נקרא וכן לשון כב ששם החמיל ארץ ישראל שנחן להם. ואת הנחלים ארנון חבו מעבר ארנון ומ"ס במסעי עלמן דבלתימה כאן נקרא נחליאל. ואשד הנחלים הוא הנקרא כאן במות אשר נטה לשבת ער. מלת אשר הוא לרצוי. ומשם בארה (היינו ערבות מואב ששם) נקבע ונעשה באר אבל כל מי שנה נתגבל עממס ויהי חמין סלע ועכשיו נעשה כמו באר עד שנגב לאחר זיחה ומרע"ה ולא אמרו שירה עולי באר עט' לה דהיינו שנקבע באר נחלא בתחילה היה במדב' מואב ואח"כ נחל זרד והוא וכן והוא דין ג' ופי' וכן בסופ' סוף המדבר של מואב נחל' מדבר מואב פי' חמיל' ואח"כ ואת הנחלי' ארנון זה נחליאל והוא עלמן דבלתימה ואח"כ ואשד הנחלים הוא במות ובמסעי נקרא הרי העברים אשר נטה לשבת ער וישען לגבול מואב הוא ערבות מואב (לשבת ער אבל לא ער בעצמו שער ה' ממואב ומשם בארה הוא הביא) וכן כתוב לשון וממדבר מתנה וממדבר מואב נסע עממס למתנה דהיינו וכן שהוא נחל זרד דין ג' שכל אלו השמות נקראו לו חבו מתנה לשון יבן לפי ששם החמילה א"י להנחן להם שיהי מתנה: וממתנה נחליאל היא את הנחלים ארנון ובמסעי נקרא עלמן דבלתימה. ומנחליאל במות הוא אשד הנחלים ובמסעי נקרא הרי העברים ומבמות הביא אשר בשדה מואב ונשקפה על פי' הסימון לפי ששם נקבע הבאר (אלא דבמסעי מחלק גם הביא לשי חלקי') דשי פעמים כתיב צו ויחטו. ויחטו בערבת מואב על ירך ירכו ואח"כ ויחטו על הירך מנית הישמת ושימס נקראו ערבות מואב נחלא יש לו כאן ששם מקומוח בשלש מקומוח הלכו בני ישראל דהיינו מדבר מואב נחל זרד. את הנחלים ארנון. ובשלש עמדות שם היינו במות צעל ראש הפסגה היא הביא אשר ע"פ מואב ואח"כ ראש הפעור ולכך (בשלש מקומוח) הראשונים הלך צלק לקראת צלעם אל עיר מואב אשר על גבול ארנון אשר צלקה בגבול ובשלש מקומוח העמדות צלק לצלעם בפעם הא' במות צעל ובשני ראש הפסגה ובשלישית ראש הפעור ונשקפה ע"פ הסימון (לח) ויאמר צלעם אל צלק הנה באחי אליך עתה היכל אוכל דבר מלומה הדבר אשר יסם אלתיס צפי אחו אדבר. נרך להבין מהו היכל אוכל וגו' ונראה לפי שידוע כי שני פעמי' הראשונים הלך לקראת נחשים ובפע' השלישי עזב ללכת לקראת נחשים וכמ"ס ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים והם אל המדבר פניו לראות מה יזמין לו הקב"ה חבו היכל אוכל הוא ב"פ הראשונים שטסק בנחשים כדי שזמין לו הקב"ה כמו שרואה וראה שאינו יכול לעשות שם

אדרת במדבר אליהו

דבר ואח"כ אמר אשר ימים אלהים צפי אוחו אדבר על פעם הב' שלא הלך לקראת נחשי' ואע"פ שם אלהי' צפיו הדבר שרנה הקב"ה חבו כי ג' דרגין יש אלהים. ה'. רוח אלהים. וכן כאן ויקר אלהים אל בלעם ובפעם השני ויקר ה' אל בלעם שהי' הכל במקרה לפי שהיה לו התפעלות לבלעם ליתך לקראת נחשים אבל בפעם הב' שלא הלך לקראת נחשים כחייב וחתי עליו רוח אלהים ותלמטה למעלה הוא. בפעם הראשון אמר בלעם כשבא אליו עתה היכל אוכל דבר מאומה הדבר אשר ימים אלהי' צפי אוחו אדבר ובפעם השני אמר בלק לקב חיבי לקחתיך והנה ברכת ברך והשיב לו את אשר ימים ה' צפי אוחו אשמך לדבר ובפעם הב' אמר בלק גם קב לא תקבט וגו' והשיב בלעם כל אשר ידבר ה' אוחו אעשה ובפעם הד' אמר בלק לקב חיבי לקחתיך והנה ברכת ברך והשיב בלעם אם יחן לי בלק מלא ביחו כסף חסב לא אוכל לעבר וגו' לעשות טובה או רעה מולבי אשר ידבר ה' אוחו אדבר. וכל אלו השייטים קשה הרבה ובפעם הד' שאמר והלא גם אל מולחתיך וגו' הלא גם לבלק בעצמו אמר כן וכענין הוא כי בתחילה כשאמר בלעם היכל אוכל דבר מאומה כיוון צוה שהנבואה אינה באה לו מחד עמו אלא מחד הקב"ה והבו היכל אוכל דבר מאומה רק ברגעו הקב"ה אשר ימים אלהים צפי אוחו אדבר ובפעם השני כשבירך אמר לו בלק לקב חיבי לקחתיך פי' לא היה לך לומר הברכה ואף שהנבואה הוא אלגך מהקב"ה עם כל זה שאיך יכול לקבל עכ"פ לא ה' לך לברך והשיב לו אוחו אשמך לדבר שאני לריך לדבר מה שאומר הקב"ה ואח"כ אמר גם קב לא תקבט קפץ עליו על שבה אליו ואמר לא ה' לך לבוא אלי ולומר הברכה' והשיב כל אוחו אדבר אעשה כי מוכרח אני לעשות מה שידבר (וגם בתחילה אוחו אשמך לדבר ואח"כ אוחו אעשה כנגד מה שאמר לו הקב"ה את הדבר אשר אדבר אליך אוחו אשמך' והמלאך אמר אוחו אדבר ולכך השיב ג"כ אוחו אשמך לדבר ואח"כ אוחו אעשה) ובפעם הד' השיב לו בלק בכעס והנה ברכת ברך זה ג' פעמים וכיוון שהיה לו לשנות מרגעו הקב"ה שלא לברך והשיב לו כי הוא מוכרח בע"כ והוא לא אוכל לעבר את פי ה' לעשות טובה או רעה מולבי כי הטוב והרע אינם כלל בראותי רק הכל ברגעו הקב"ה אשר ידבר ה' אוחו אדבר חבו שאמר הלא גם אל מולחתיך אשר שלחה שם למלאכי' שלו אמר כלשון הזה והודה שהוא מוכרח בכל הדברים הן שלא לקבל וכן לברך אוחם משא"כ לבלק לא אמר כלל שהוא מוכרח על אלו הדברים:

מהדרורא תליתאה.

(ב) וירא בלק כו' בן נפור. הענין הוא כי התחלקו הכל הם על ג' ענינים עולם זמן נפש וכל ה' חכם וחלק ג"כ לב' וברביעיית היא העשירית שכוללת הכל ה"ש כאן כל העשרה. בלק בן נפור. הוא ג' של נפש. את כל אשר. הוא ג' של עולם ומתחל לעילא. עשה ישראל לאמרי. הוא ג' חזון. ותיבת וירא היא העשירית שכוללת הכל. וירא ויגר. שני פסוקים אלו הוא שמה שלום. ופסוק השלישי ויאמר הוא כולל שיהיה כח"ש אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קרא אני אלהים יעמדו יחדו (ישעיה מ"ח י"ג) קורא בקריאה וכן כחייב בכל מעשה בראשית יחי אור ויהי אור ויקרא: (ה) ושלח מלאכי' כו' כתוב צוהר מלאכים ממש מלאכי' קדישין שמהם הן דילכו לאשלמא מרשיהו והענין הוא כי יש חילוק בין מלאכים למלאך כח"ש ברע"י מהימנא פי' שא צפ' ברכת כהנים כי ג' זוגים לעילא ג' ברכות ג' קדושות וא' לתחל ימור. מה הוא החילוק בין מלאכים למלאך בלשון יחיד: פתורה אשר על הנהר ארץ בני עמו. ג' שמות לב' מקומותיו פתורה הוא שם העיר. ארץ בני עמו. הוא ארץ ארם שכולה כישופין. אשר על הנהר. הוא שם הנהר וכח"ש ונהר ילא מעין והנהר הרביעי הוא פרת. ובג' מקומות אלו נחזק בכישופיו. ארץ בני עמו. שכל בני עמו נחזקו צוה הארץ לברך ולכן כחייב מן ארם ינחמו בלק כו' וכח"ש כמה פעמים ארמי אובד אבי כו' לבן הארמי. מפרן ארם. והן ג' דברים שחי